

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Ölümçül ST 283
ştammi yayılır -
balıqlardan
keçir...

yazısı səh.15-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 8 oktyabr 2024-cü il Çərşənbə axşamı № 182 (8555) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

44+1 günə ağillanmayan işğalçı - Ermənistanın aldığı silahların şok siyahısı...

Postmünaqişə dövründə Ermənistanın silahlandırılması birbaşa ABŞ və Fransanın patronajlığı altında həyata keçirilir

yazısı səh.7-də

ABŞ, Rusiya, Britaniya kəşfiyyat "şef"lərinin Azərbaycana səfərlərinin pərdəarxası

yazısı səh.6-də

İrəvanın böyük yalanı faş oldu - revanş hazırlığına şübhə qalmadı

yazısı səh.9-də

ABŞ mediası Trampı niyə sevmir? - rəy

yazısı səh.10-də

Suriya və İraqdan 8 nəfər Azərbaycana repatriasiya edildi

yazısı səh.9-də

Zaxarova:

"Bakı və Moskva regional məsələlərin həllində fəal əməkdaşlıq edir"

yazısı səh.11-də

Aleksanyan Azərbaycanla Ermənistan arasında vasitəçi ola bilərmi - rəy

yazısı səh.12-də

Rayonlarda leysan yağacaq, çaylardan sel keçəcək

yazısı səh.15-də

Xaricdə təhsil almış 233 nəfərin diplomu tanınmadı

yazısı səh.12-də

Türkiyə Qarabağda məktəb açmağı planlaşdırır

yazısı səh.6-də

ABŞ-IN ŞOK QAFQAZ PLANI

"Azərbaycan və Türkiyə hədəfdə" iddiası; Qərb dairələri İrəvanı yeni savaşa sürükləməyin planları üzərində işləyir; hikkəli planların məqsədi bir çox ölkələri Ukraynanın gününə salmaqdır

yazısı səh.8-də

Azərbaycan nefti 200 dollara qalxa bilər, əgər...

İlham Şaban: "İsrail və İran qarşılıqlı olaraq bir-birinin neft infrastrukturuna zərbə endirərsə, bu, bazarda böyük təlatümlərə səbəb ola bilər"

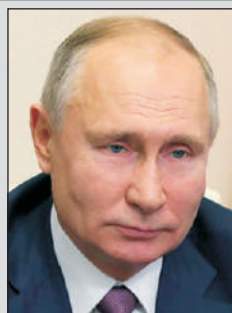
yazısı səh.4-də

Kamran Əsədov

Ekspertdən ailə və məktəblərdə ciddi tərbiyə proqramları həyata keçirmək təklifi

yazısı səh.14-də

Putinin müharibə şəraitində üçüncü ad günü...

yazısı səh.3-də

Fazil Mustafayev

Bakıdan Dövlət Departamentinə şillə kimi etiraz - deputatdan sərt açıqlama

yazısı səh.5-də

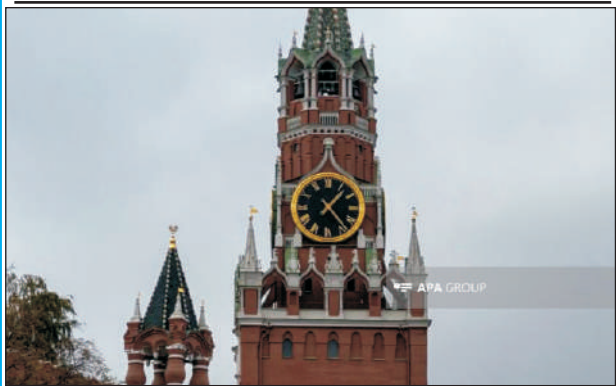

Emin Ağalarov: “İkisini bilirəm - Haqqin.az və Musavat.com...”

Azərbaycanda tamamilə azad mətbuat var, əhalinin 95%-nin internetə çıxışı var ki, bu da heç bir şəkildə tənzimlənmir.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu Azərbaycanın xalq artisti, iş adamı Emin Ağalarov rusiyalı jurnalist Kseniya Sobçaka müsahibəsində deyib.

Sobçakin “Dövlət tərəfindən idarə olunmayan, müstəqil, ən yaxşı üç media orqanının adını çəkə bilərsinizmi?” sualına Ağalarov belə cavab verib: “Mən ikisini dəqiq bilirəm - Haqqin.az və mənəcə, Musavat.com”.

Kreml MDB liderləri sammitində müzakirə olunacaq məsələləri açıqlayıb

Oktyabrın 8-də Moskvada Rusiya prezidenti Vladimir Putinin sədrliyi ilə MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclası keçiriləcək.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bu barədə Kremlin mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Bildirilib ki, sammit zamanı liderlər birlik çərçivəsində qarşılıqlı fəaliyyətin əsas məsələləri üzrə fikir mübadiləsi aparacaq, gələcək üçün görülməli işlərin əsas istiqamətlərini müəyyənləşdirəcək, aktual regional və beynəlxalq problemləri müzakirə edəcəklər.

Həmçinin bir sıra çoxtərəfli sənədlərin imzalanması planlaşdırılır.

15 yaşlı qızı öldürən şəxsin meyiti kanaldan tapıldı

Ötən ay Bərdədə itkin düşən qızı qətlə yetirməkdə şübhəli bilinən şəxsin meyiti tapılıb.

Modern.az xəbər verir ki, sentyabr ayının 1-də 2009-cu il təvəllüdlü Abbaslı Sevinc Rəşad qızının itkin düşməsi barədə Bərdə Rayon Polis Şöbəsinə məlumat daxil olub.

Sentyabr ayının 3-də S.Abbaslının üzərində zorakılıq əlamətləri olan meyiti aşkar edilərək aidiyyəti üzrə təhvil verilib. Keçirilmiş əməliyyat tədbirləri nəticəsində cinayət əməlinin 1993-cü il təvəllüdlü Əhmədli Kənan İlyas oğlu tərəfindən törədilməsinə dair əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

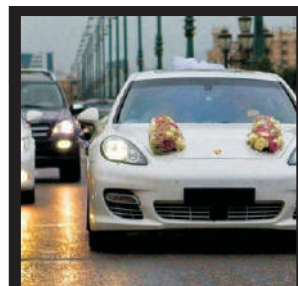
Onun meyiti oktyabr ayının 7-də Qarabağ kanalından polis əməkdaşları tərəfindən tapılaraq sudan çıxarılıb və aidiyyəti üzrə təhvil verilib.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Hərbi Hava Qüvvələrinə komandan təyin olundu

Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələrinə komandan təyin olunub.

“Toy karvanı” iştirakçılarna müraciət edildi

Qəza dayanma işıq siqnalını yandıraraq bütün hərəkət zolaqlarını tuturlar və yollarda süni sıxlıq yaradırlar.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Daxili İşlər Nazirliyi Nəqliyyatı İntellektual İdarəetmə Mərkəzinin müraciətində bildirilib.

“Müşahidələr göstərir ki, “toy karvanları”nda olan bəzi sürücülər yolun hərəkət zolaqlarını tamamilə tutmaqla yanaşı, manevr etmə qaydalarını da pozmaqla küçə və prospektlərdə süni sıxlıq yaradırlar. Bununla onlar digər nəqliyyat vasitələrinin sərbəst hərəkətinə mane olurlar. Eyni zamanda bəy-gelin maşınını müşayiət edən belə şəxslər şadlıq saraylarının yaxınlığında olan yollarda dayanma və durma qaydalarına da əməl etmirlər və nəticədə hərəkətin ləngiməsinə səbəb olurlar. DİN-in Nəqliyyatı İntellektual İdarəetmə Mərkəzi “toy karvanları”nda iştirak edən sürücülərdən bir zolaq üzrə yolun sağ tərəfində sıra ilə hərəkət etmələrini xahiş edir ki, yollar da sıxlığın yaranmasına səbəb olmasınlar”, - müraciətdə vurğulanıb.

Müdafiə Nazirliyindən mülki general-leytenant Namiq İslamzadə müdafiə APA-ya verilən xəbərə görə, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamı ilə general-leytenant Namiq İslamzadə müdafiə nazirinin müavini - Hərbi Hava Qüvvələrinin komandanı təyin olunub.

Bakıda qazanxanada partlayış olub, 6 nəfər yaralanıb

Fövqəladə Hallar Nazirliyinin “112” qaynar telefon xəttinə Bakı şəhəri, Nizami rayonu, 8-ci köndələn küçəsində qazanxanada partlayış baş verməsi barədə məlumat daxil olub.

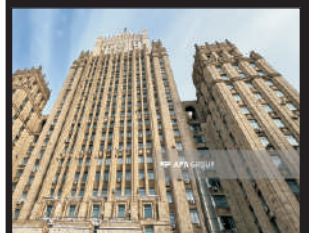
FHN-in mətbuat xidmətindən APA-ya verilən xəbərə görə, məlumatla əlaqədar dərhal əraziyə FHN-in Dövlət Yanğından Mühafizə Xidmətinin qüvvələri cəlb olunub.

Hadisə yerində əməliyyat şəraiti qiymətləndirilərkən ümumi sahəsi 40 kv.m. olan qazanxanada, ilkin ehtimala görə, qaz sızması nəticəsində yanğınlı müşayiət olunmayan partlayışın baş verdiyi müəyyən edilib.

Partlayış nəticəsində qazanxana binası və ərazidə sahəsi 240 kv.m. olan tikilinin konstruksiyaları dağılıb, yaxınlıqdakı dördmərtəbəli binanın pəncərə şüşələri qırılıb, 3 avtomobilə ziyan dəyib. Hadisə nəticəsində xəsarət almış 6 nəfər müvafiq tibb müəssisələrinə yerləşdirilib.

FHN-in qüvvələri tərəfindən ərazidə zəruri təhlükəsizlik tədbirləri görülüb.

Hadisə ilə əlaqədar müvafiq qurumlar tərəfindən araşdırma aparılır.

Rusiya XİN: “Azərbaycanda keçiriləcək COP29-da ciddi müzakirələr aparılmalıdır”

“Bəzi ölkələrin iqlim gündəmi ilə bağlı çıxışları təəccübləndirir”.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiya paytaxtında keçirilən MDB Xarici İşlər Nazirləri Şurasının iclası çərçivəsində azərbaycanlı jurnalistlərə açıqlamasında Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova deyib. Onun sözlərinə görə, iqlim mövzusu siyasiləşməklə yanaşı, həm də manipulyasiya və yalanların meydanına çevrilib.

“İqlim mövzusu hər birimizə aiddir. Bu ətraf mühit, su, hava, hər şey deməkdir. Dünyada baş verən müxtəlif təbiət hadisələrinin şahidiyik. Bu, gələcəyimizin vacib gündəmidir. Lakin biz görürük ki, nəinki son illər, hətta onilliklər ərzində iqlim mövzusu siyasiləşməklə yanaşı, həm də manipulyasiya və yalanların meydanına çevrilib. Bəzi ölkələrin iqlim gündəmi ilə bağlı çıxışları təəccübləndirir. Onlar ya çağırır ki, hansısa sənədə imzalamaq lazımdır, sonra bundan imtina edir, daha sonra razılaşmadan özləri çıxır, bəzən isə yenə hamını həmin razılaşmaya dəvət edir. Məncə, ən bariz nümunələrdən biri Qreta Tunberg ətrafındakı vəziyyətdir. Onlar onu oyunacaq kimi istifadə edib. Bu baş verməməlidir. Ciddi müzakirələr aparılmalıdır. Azərbaycan üçün arzuladığım budur. Ekologiya məsələləri hansı mövzudan danışacağına əhəmiyyət verməyənlər tərəfindən oğurlanmamalıdır”, - deyərək Rusiya XİN sözçüsü vurğulayıb.

Putinin müharibə şəraitində “üçüncü ad günü”

Son illər Rusiya prezidenti MDB-nin qeyri-formal sammitini öz ad gününə salır; Kreml lideri 72 yaşını da qeyd edərkən MDB ölkələrinin başçılarını bir araya gətirdi

Oktabrın 7-də Rusiya prezidenti Vladimir Putin 72 yaşını tamam oldu. Kreml lideri artıq üçüncü doğum günüdür ki, müharibə şəraitində keçirir. Kremlin sözçüsü Dmitri Peskovun sözlərinə görə, prezidentin həttə tam bir gün istirahət etməyə imkanı yoxdur. Gün ərzində prezidentin konkret iş və istirahət saatları yoxdur, lazım gələrsə, həttə gecələr də hesabatlar alır. Putin heç vaxt ad günü ilə bağlı açıq danışmır və bu məsələyə lazımsız diqqəti cəlb etməməyə çalışır. “Mənim ad günüm milli bayram deyil. Məncə, bu tədbirin əhəmiyyətini şişirtmək kobudluqdur”, - deyərək dövlət başçısı vurğulayıb.

“Rusiya prezidenti Vladimir Putin oktyabrın 7-də doğum günündə iş başında olacaq”. Bu barədə Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirmişdi. O qeyd etmişdi ki, Rusiya liderinin ad günündə MDB ölkələrinin başçıları ilə görüş gözlənilir: “Günün ilk yarısı qapalı, ictimai olmayan iş görüşləri olacaq. Axşam MDB ölkələrinin rəhbərləri prezidentlə görüşəcək. Gələn (bu - red.) həftə MDB ölkələri liderlərinin tam gündəliyi olan tam formatlı görüşü olacaq”. Maraqlıdır ki, son illər Rusiya prezidenti MDB-nin qeyri-formal sammitini öz ad gününə salır. Bu il də istisna olmadı. Sadəcə, qəzet çapa gedənə qədər liderlərin toplantısı keçirilmədiyi üçün detallı məlu-

matlar yayılmamışdı. Gözləntilər var idi ki, Azərbaycan və Mərkəzi Asiya ölkələrinin liderləri, Belarus prezidenti, Ermənistanın baş naziri tədbirdə iştirak edəcək. Buna qədər isə Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri Moskvağa yola düşüblər. Lakin Rusiyaya səfər çərçivəsində Azərbaycan xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovla Ermənistan XİN rəhbəri Ararat Mirzoyan arasında görüş nəzərdə tutulmayıb. Hər iki nazir MDB Xarici İşlər Nazirləri Şurasının iclasında iştirak məqsədilə Rusiyada səfərdədir.

Təbriklərə gəlincə, onların arasında “mehriban-düşmən” olan Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan gəlir. Hər nə qə-

dər ikitərəfli münasibətlər ziqzaq olsa da, erməni baş nazir Rusiya prezidenti Vladimir Putini ad günü münasibətilə təbrik edib. Baş nazir Ermənistan-Rusiya əməkdaşlığının ardıcıl şəkildə gücləndirilməsinin vacibliyini qeyd edib. Ermənistanın baş naziri qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlığın

birgə fəallaşmasını gözlədiyini də vurğulayıb. O, qarşılıqlı anlaşma, etimad və ölkələrin maraqlarına əsaslanan ikitərəfli dialoqun inkişaf etdirilməsinin vacibliyini bildirib. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Rusiyaya işgüzar səfərə yola düşüb.

Professor Qabil Hüseyinlinin “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, Putin ad gününü artıq MDB ölkələrinin dövlət başçılarının zirvə görüşü ənənəsinə çevirməkdədir. Onun fikrincə, Rusiya prezidenti postsovet məkanında təsir gücünün qaldığını nümayiş etdirir: “MDB platforması əvvəlki qədər effektiv deyil, amma yaşadırlar. Rusiya hesab edir ki, MDB ona lazımdır. Hərgah, bu

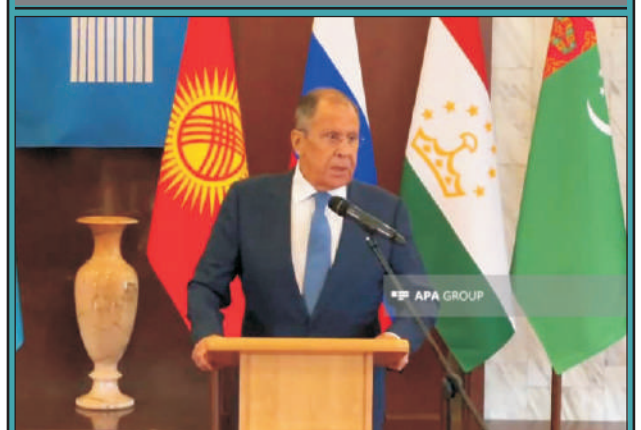
illər ərzində müxtəlif əməkdaşlıq platformaları güclənib. Elə Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı, BRIKS, Türk Dövlətləri Təşkilatı xeyli dərəcədə MDB-ni üstələyib. Bununla yanaşı, Rusiya dövlət başçısı bu formatı da saxlamaqda maraqlıdır. Düşünürəm ki, hər şeyə baxmayaraq, Rusiya əvvəlki deyil. Ukrayna müharibəsi onun təsir zonalarındakı mövqelərini tərpədə bilib. Ancaq sözsüz ki, biz tamamilə əldən düşmüş bir Rusiya görə bilmərik. Onun sərvəti, böyük potensialı, ucsuz-bucaqsız əraziləri var. Rusiya bu müharibəyə girməsi ilə belə hələ də Afrikada, Yaxın Şərqdə, Orta Asiyada, Cənubi Qafqazda Qərblə rəqabətini davam etdirir. Təbii ki, bu mübarizədə Putinin öz siyasi iradəsi mühüm rol oynayıb.

Prezident İlham Əliyev Rusiyada səfərdədir

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasında iştirak etmək üçün oktyabrın 7-də Rusiya Federasiyasına səfərə edib.

Musavat.com xəbər verir ki, Moskva şəhərinin Vnukovo-2 Beynəlxalq Hava Limanında Azərbaycan Prezidentini Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin və digər rəsmi şəxslər qarşılayıblar.

Lavrov: “MDB ölkələri anti-Rusiya sanksiyaları kontekstində Qərbin təzyiqlərinin öhdəsindən yaxşı gəlir”

MDB ölkələri anti-Rusiya sanksiyaları kontekstində Qərbin təzyiqlərinin öhdəsindən yaxşı gəlir.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov MDB Nazirlər Şurasının yekunlarına dair mətbuat konfransında deyib.

Onun sözlərinə görə, Qərb ölkələrinin metodları MDB ölkələri tərəfindən rədd olunur.

“Mən sizə deyə bilərəm ki, biz bunun öhdəsindən yaxşı gəlirik. Qərbin tətbiq etdiyi üsullar bütün digər dövlətlər, o cümlədən postsovet məkanı dövlətləri tərəfindən rədd edilir. İki tam müstəqil ölkənin bir-biri ilə münasibətlər qurması kiminsə xoşuna gəlməyəndə tətbiq olunan ikinci, üçüncü dərəcəli sanksiyalar adlanan qeyri-qanuni tədbirlər... Bunların əlbəttə ki, beynəlxalq hüquqa heç bir aidiyyəti yoxdur” - deyərək Rusiya XİN başçısı vurğulayıb.

qında məlumat mətbuatda az verilir.

Putinin KQB-də işlədiyi vaxta aid yayılan tərcümeyi-halda keçmiş KQB işçisi Putinin 23 yaşında idman və döyüş sənətləri və xarakterinin üstün tərəfləri qeyd edilib. Yayımlanan tərcümeyi-halda Putinin çalışdığı, intizamı, dürüst, stresli anlarda özünü sakit apara bilən, iş yoldaşları arasında olduqca hörmətli şəxs olduğu göstərilib. Sənədin davamında Putinin cudo və sambo kimi döyüş sənətlərində master dərəcəsi aldığı və 1976-cı ildə Sankt-Peterburqda çempion olduğu bildirilib.

Onun aldığı hədiyyələr

də maraqlıdır. Məsələn, 2022-ci ildə - onun 70 illik yubileyində - belaruslu həmkarı Aleksandr Lukaşenko Putinə Belarus traktoru hədiyyə edib. 2017-ci ildə Putin Türkmənistanın keçmiş prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədovdan Verni adlı Alabai balası alıb (sirr deyil ki, Rusiya lideri itləri sevir və ona ilk dəfə belə ev heyvanları verilmir). İtaliyanın keçmiş baş naziri Silvio Berlusconi ona iki ölkənin görməli yerlərinin fonunda Putinlə bir yerdə dayandığını əks etdirən əl ilə işlənmiş yorğan örtüyü hədiyyə edib.

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Xəbər verildiyi kimi, Azərbaycan Respublikası VII çağırış Milli Məclisin 43 deputatı xarici işlər naziri Ceyhun Bayramova müraciət edib.

Müraciət-məktubda deyilir ki, Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında ölkəmizin ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etməsi ilə regionda uzunmüddətli sülh və sabitlik üçün əsas yaranmışdır. Otuz illik işğala və haqsızlığa son qoymuş Azərbaycan təkcə öz milli maraqlarını deyil, həm də beynəlxalq hüququn alliyini təmin etmişdir. Yaranmış bu vəziyyət ölkəmizi ümumbəşəri problemlərin həllinə töhfələrini daha fəal şəkildə həyata keçirməyə imkan yaradır. 2023-cü il sentyabrın 20-də Azərbaycanın öz suverenliyini bərpa etməsindən az sonra həmin il dekabrın 9-da BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəf Dövlətlərinin 29-cu görüşünə (COP29) Azərbaycanın ev sahibliyi etməsi barədə qərarın yekdilliklə dəstəklənməsi dünya dövlətlərinin Azərbaycanın beynəlxalq sülh və inkişaf məsələlərinə dair baxışına böyük dəstək verməsinin sübutudur. "Təəssüflə qeyd etmək istərdik ki, bir sıra dairələr Azərbaycanı COP29-a ev sahibliyi edəcəyindən istifadə edərək, Azərbaycana hansısa məsələni qəbul etdirmək fikrinə düşüblər. ABŞ Senatının və Nümayəndələr Palatasının bir qrup üzvünün 2024-cü il oktyabrın 3-də bu ölkənin dövlət katibi Entoni Blinkene göndərdiyi müraciət də bu qəbul

dəndir. Açıq şəkildə bildirmək lazımdır ki, sözügedən müraciətin Dövlət Departamenti tərəfindən təşkil edildiyinə dair şübhəmiş yoxdur. Prezident İlham Əliyevin oktyabrın 4-də Cəbrayıl şəhərində vurğuladığı kimi, Dövlət Departamentində Azərbaycanı hədələmək üçün özləri özlərini məktub yazırlar.

Azərbaycana qarşı irqi ayrışdırıcı, seçkiliyi ehtiva edən, böhtanla dolu, dialoq ruhuna zidd olan, müharibə cinayətkarlarının azadlığa buraxılmasına və Ermənistanın hərbiləşdirilməsinə çağırış edən bu müraciət qəbul edilməzdir, beynəlxalq hüquqa ziddir və ABŞ-ın ikitərəfli münasibətlərin rəvan şəkildə davam etdirilməsində maraqlı olmadığını göstərir.

Saxta əsaslarla insan hüquqları və beynəlxalq humanitar hüquqa riayət edilməsi sahəsində Azərbaycanı iradlar ilə sürən mübaricətin müəlliflərinə ABŞ-ın İraq, Əfqanıstan və dünyanın digər müxtəlif bölgələrində törətdiyi müharibələr zamanı milyonlarla dinc insanın həlak olduğunu, çoxlu sayda insanın işğencəyə məruz qalmasını və hüquqi proses olmadan onlara cəza verilməsini xatırlatmaq istərdik. İnsan hüquqlarından dəm vuran ABŞ ən mühüm insan hüquqları konvensiyalarına qoşulmamışdır. BMT-nin İşğencələrə qarşı xüsusi məruzəçisini uzun illər Quantanamoya buraxmayan həmin ABŞ-dır.

Minsk Qrupunun həmsədri olan ABŞ heç vaxt öz məsuliyyətini dərk etməmiş, Fransa ilə birlikdə Azərbaycan torpaqlarının işğal altında qalmasına çalışmışdır. ABŞ-ın gözü qarşısında vaxtilə işğal edilmiş

Bakıdan Dövlət Departamentinə sillə kimi etiraz

Deputat: "Heç bir dövlət Azərbaycanı öz mənafeələrindən geri çəkilərək güzəştə getməyə və onların dikte etdiyi formada siyasət yürütməyə təhrik edə bilməz"

ərazilərdə Azərbaycan xalqının mədəni irsi, məscidləri, tarixi abidələri dağıdılmış, təhqir edilmiş, bütöv şəhərlər və kəndlər yer üzündən silinmişdir. ABŞ Ermənistanının bu barbarlıq əməllərini heç vaxt pisləməmişdir.

2020-ci il Vətən müharibəsindən sonra başlanan və ötən ildən intensivləşən bu hücumlar, ABŞ-in Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etməsini qəbul etməməsindən, Azərbaycan xalqına qarşı dini və etnik ayrı-seçkilik göstərməsindən və regionda yenidən münaqişə yaratmaq niyyətindən irəli gəlir. Saxta ittihamlarla dünyanın müxtəlif ölkələrini işğal etmiş ABŞ nəyə görə Azərbaycanın öz ərazisini işğaldan azad etmək, separatizmə son qoymaq üçün həyata keçirdiyi əməliyyatı "hərbi təcavüz" kimi dəyərləndirir? Daim Ermənistanın suverenliyi və ərazi bütövlüyündən dəm vuran konqresmenlər birçə dəfə olsun Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyünü hörmətdən danışmamışlar.

Azərbaycanı “etnik təmizləmə”də ittiham edən kongresmenlər nədən Ermənistandan bütün azərbaycanlıların deportasiya edilməsinə, Qərbi Azərbaycan İcmasının elə həmin Entoni Blinkə ünvanladığı müraciətlərə heç bir reaksiya vermir?

Konqresmenlər o səviyyəyə eniblər ki, erməni müəllifin məqaləsini Azərbaycana qarşı "sübut" kimi istifadə edirlər. Azərbaycanı sülh müqaviləsini imzalamacağı istəməməkdə ittiham edən konqresmenlər nədən sülh müqaviləsi təşəb-

büsünün məhz Azərbaycan-
dan gəldiyini, elə onun mətni-
nin də məhz Azərbaycan tərə-
findən tərtib edildiyini “yad-
dan” çıxarır, Ermənistan
Konstitusiyasında hələ də öl-
kəmizə qarşı ərazi iddiasının
yer almasını pisləmirlər?

“Azərbaycanda həll olunmamış ərəzi münaqişələri” dedikdə konqresmenlər nəyi nəzərdə tutur? Qarabağ münaqişəsi həll olunmuşdur. Azərbaycan xalqı, Azərbaycan dövləti Qarabağ münaqişəsini həll etmişdir və Azərbaycandan min kilometrnlərlə uzaqlarda oturanların fərqli fikirləri reallığı deyisr. Azərbaycan xalqı əbədi olaraq Qarabağ və Şərqi Zəngəzura dönmüşdür və reallıq bu gün Cəbrayıl da keçmiş məcburi köçkənlər üçün inşa edilmiş evlərdir, öz dədə-baba yurdlarına qayidan azərbaycanlılardır.

Məgər konqresmenlər bil-mir ki, onların “Dağlıq Qarabağın siyasi liderləri” kimi təqdim etdikləri şəxslər müharibə caniləridir, Xocalı cəlladlarıdır, silah dəlləlləri, maliyyə fırıldaqçıları, əli hər cür çirkin işlərə bulaşmış oliqarxlardır?! Niyə ABŞ Xocalı soyqırımını törətməklə qürrələnenləri müdafiə edir, separatçılara viza verir, onlara qucaq açır?! Bu caniləri azad etməyə çağıranlar birçə dəfə olsun 30 ildən artıqdır ki, taleyi bilinməyən 4 min azərbaycanlı itkinlə bağlı səsini çıxardırmı?!

Konqresmenlərin "demokratik" ölkə hesab etdiyi Ermənistan 30 il başqa ölkənin ərazisini işğalda saxlamış, etnik təmizləmə törətmiş, milli müstəsnaqlıq xəstəliyinə tutulmuş, indinin özündə də hərbi cinayətlər

ri mühakimə etməmiş, əksinə, onları qəhrəmanlaşdırmış bir ölkədir..."

Müraciətdə vurğulanır ki, ABŞ Konqresi üzvlərinin dövlət katibi Antoni Blinken etdiyi müraciət bu ölkənin ikitərəfli münasibətlərin rəvan şəkildə davam etdirilməsində maraqlı olmadığını **göstərir**: “Azərbaycan tərəfinin ikitərəfli münasibətləri davam etdirmək əzmini qeyd etməklə bərabər vurğulamaq istərdik ki, bu yalnız bir tərəfin söyləri ilə mümkün deyil”.

Müraciət-məktubda ABŞ-ın Bakıya münasibətdə tətbiq etdiyi "ikili standartlar"ı və təzyiq cəhdləri pislənir. Bununla bağlı deputatlar nazirdən "ABŞ-la münasibətlərə yenidən baxmağı", xüsusən də müdafiə sahəsində əməkdaşlığa dair mövcud sazişlərdən çıxmağı, həmçinin USAİD-in ölkəmizdəki fəaliyyətini və layihələrini dayandırmağı xahiş edirlər.

Bes müraciət niyə Milli Məclisin adından yox, bir qrup deputatın adından edilib? Yoxsa bu, Bakının Vəşinqtona “davamı daha sərt gələcək” mesajıdır? Bakının növbəti addımı nə ola bilər, ABŞ-la münasibətləri yenidən baxılması mümkündürmü?

Milli Məclisin komitə sədri Fəzil Mustafə "Yeni Məsavət"ə bildirdi ki, ABŞ-la Azərbaycan arasında yüksək əməkdaşlıq münasibəti var. Terrorizmə qarşı mübarizədə, iqlim dəyişikliyi, pandemiya qarşı mübarizədə birlikdə çox ciddi işlər görülüb. Amma ABŞ-da bir sıra siyasətçilər var ki, onlar üçün münasibətlərdən önəmli xəstə erməni

cəmiyyətinin hansısa arzularını həyata keçirmək ali maraqlardan daha üstün dayanır: "Məhz həmin siyasətçilərin əsasında Azərbaycana qarşı məhdudlaşdırıcı addımlar atmağı düşünürlər. Bu da bizim tərəfimizdən müsbət qarşılanır. Bizə qarşı əsasız səhərlərin hazırlanması əməkdaşlığa kölgə salır. Biz onsuz da maraqlıyıq ki, ABŞ kimi böyük dövlətlə münasibətlərimiz olsun. Amma görünür ki, burada dövlət marağından çox erməni xəstəliyinə yoluxmuş insanların söyi nəticəsində mümkün olmur. Ona görə də Azərbaycanın dövlət suverenliyini təhdid eləyən istənilən qüvvəyə sözüümüzü deməyə, ona dirəniş göstərməyə hazırıq. Müstəqillik bizim üçün qırmızı xətdir. Müstəqilliyimizə zərər vura biləcək hər hansı addıma gözyumayla bilmərik. Ona görə də biz müraciət göndərdik ki, bir daha gözden keçirsinlər. Əgər ABŞ-in normal dostluq-əməkdaşlıq münasibətinə ehtiyacı varsa, biz də buna hazırıq. Yoxdursa, biz də özümüzə aid olan məsələləri necə müəyyən etməyə çalışaq. Bu müraciət daha çox deputatların təşəbbüsüdür. Biz bunu qərar formasında verməmişik, tövsiyə formasında xarici işlər nazirinə təqdim etmişik. Onlar da yaqin ki, müzakirə eləyib qərar qəbul edəcəklər. Biz məsələnin xarici işlər nazirləri səviyyəsində müzakirə olunmasını zəruri hesab etmişik. Növbəti mərhələdə Azərbaycana qarşı qəralamə kampaniyası davam edəcəksə, buna qarşı da addımlarımızı atacağıq".

Deputat Aydın Hüseynov isə bildirdi ki, Milli Məclisin 43 deputatının müraciəti əslinde bütün deputatlarını özünə mövqeyini əks etdirir. Bu müraciət yerində verilmiş lazımlı bir müraciətdir. Bununla deputatlar Azərbaycanın haqlı mövqeyini və öz haqq mövqeyində geri qəkilməyəcəyini nümayiş etdiriblər. Eyni zamanda ABŞ-in Azərbaycanla bağlı siyasətində qərəzli mövqedə olduğunu, reallıqları təhrif etdiyi də faktlarla qeyd olunub: "Qərb, əsasən də Amerika Birləşmiş Ştatları Azərbaycana daimi iktisadi standartlarla yanaşıb, zaman-zaman riyakar siyasət həyata keçiriblər. Məlumdur ki, 1992-1993-cü ilin əvvəllərində Ermenistan Azərbaycanca

torpaqlarının 20%-ni işğal etmişdir. Azərbaycanda 1 milyondan çox qaçqın var idi. Bütün bunlarla yanaşı, ermənilər işğal etdikləri Azərbaycan şəhərlərini, kənd və qəsəbələrini də vuran etmişdilər. Heç bir vaxt nə ABŞ, nə də digər Qərb dövlətləri bunu qınamadılar. Heç vaxt Azərbaycan həqiqətlərini qəbul etmədilər, əksinə, hər zaman Ermənistanı dəstəkləyirdi.

Azərbaycanın tarixi Qələbəndən sonra regionda yeni reallıq yaranıb. Cənubi Qafqazda sülh imkanı yaranıb, Azərbaycan böyük logistik imkanları vasitəsilə yeni imkanlar təqdim edir. Ölkəmiz yaşıl enerji və digər enerji resursları ilə Avropanın enerji təhlükəsizliyində önəmli rol oynamaq baxımından da addımlar atıb. Bütün bu proseslərə rəğmən ABŞ və Fransa Ermənistanı hücum silahları ilə silahlandırır. Bu, sülh siyasətindəmi? Əslində ABŞ Cənubi Qafqazı Ermənistan vasitəsilə təsir altına salmaq istəyir. ABŞ və Qərb riyakar siyasətləri ilə Azərbaycan kimi güclü dövlətin müstəqil siyasətinə təsir edə bilməyəcəklər".

Deputat Arzuxan Əlizadə isə bildirdi ki, Azərbaycana qarşı ABŞ-da növbəti hücum dalğası başlayıb. 60 konqresmenin Dövlət Departamentinə Azərbaycana qarşı müraciəti Azərbaycan Milli Məclisinin üzvlərini məlum müraciəti ünvanlamağa sövq etdi: "Milli Məclisin 43 deputatı birlikdə xarici işlər naziri Ceyhun Bayramova müraciət edərək adekvat addım atılmasının vacibliyini ifadə etdilər. Gələcəkdə Azərbaycana qarşı kampaniya davam edəcəksə, bizim tərəfimizdən daha ciddi atılması hədəflənəcək. Atılan addımlar adekvat olacaq. Ümid edərdik ki, ABŞ Azərbaycan təzyiq metodlarından istifadə etməkdən geri dursun. Əks halda, qarşılıq veriləcək. Azərbaycan regionda sülh və sabitliyin əsas qaranıtı olan ölkə kimi müstəqil siyasət yürüdü. Heç bir dövlət Azərbaycanı öz mənafeələrindən geri çəkilməyi güzəştə getməyə və onların dikte etdiyi formada siyasət yürütməyə təhrik edə bilməz. Azərbaycan regionda iştirak etmədiyi hər hansı bir layihə gerçəkləşdirilə bilməz".

Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Müsavat"

Son aylarda dünyanın aparıcı ölkələrinin kəşfiyyat rəhbərləri Azərbaycanda səfərdə olub. Bu səfərləri zəruri edən amillər barədə konkret açıqlamaların olmaması təəccüblü olmasa da, müzakirələrə rəvac verməkdədir.

Qeyd edək ki, ABŞ Müdafiə Kəşfiyyat İdarəsinin Avropa Avrasiya Regional Mərkəzinin rəhbəri Patrik Priorun Bakıya səfərindən sonra, oktyabrın 2-3-də Rusiya Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin (SVR) direktoru Sergey Narışkin də Bakıda səfərdə oldu.

Həmçinin Böyük Britaniyanın Məxfi Kəşfiyyat Xidmətinin rəhbəri Riçard Murun Bakıda tələbələrle görüşdü. Riçard Murun ADA Universitetində tələbələrə qarşısında mühazirə oxuduğu bildirildi.

ABŞ Müdafiə Kəşfiyyat İdarəsinin Avropa-Avrasiya Regional Mərkəzinin rəhbəri Patrik Priorun Azərbaycana ABŞ-Azərbaycan təhlükəsizlik əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi yolları ilə bağlı danışıqlar aparmaq üçün səfər etdiyini Ağ Evin Bakıdakı missiyası açıqladı. Səfər çərçivə-

ABŞ, Rusiya, Britaniya kəşfiyyat "şef"lərinin Azərbaycana səfərlərinin pərdəarxası

Bakıya gələn baş kəşfiyyatçıların gerçək məqsədi və niyyəti nə olub; ekspertlərdən maraqlı açıqlamalar

re ediblər. "Tərəflər xüsusilə ikitərəfli gündəliyin bir sıra məsələləri ətrafında fikir mübadiləsi aparıblar. Ermənistanın təhlükəsizlik sisteminin modernləşdirilməsi üçün gələcək əməkdaşlığın istiqamətlərini müəyyən ediblər. Bir sıra regional və global təhlükəsizlik məsələlərinə də toxunulub", - məlumatda deyilir.

Şübhəsiz ki, intensiv xarakterli bu səfərlərdə yalnız sözügedən istiqamətlər üzrə müzakirələr aparılmayıb. Müzakirələrin əsas mövzusunun

mətinin rəhbəri Riçard Murun və Rusiya Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin direktoru Sergey Narışkinin Bakıya səfərlərində də bizim regionla yanaşı, Yaxın Şərqdə və Ukraynada baş verənlərə də toxunulub. Çünki Yaxın Şərqdə və Ukraynada baş verənlər bu və ya digər dərəcədə bizim regiona da təsirsiz ötüşmür. Eyni zamanda Azərbaycanın tutduğu mövqe də oradakı proseslərə bu və ya digər dərəcədə təsir edə bilər və edir".

Birləşmiş Ştataların dövlət katibi Blinkenin 60 konqresmenin adından özünün özünə yazdırdığı müraciətə gəldikdə, deputat qeyd etdi ki, bəli, onun həyalətli geosiyasi istəkləri dəfərlər rədd olunduğu üçün belə bir cızmaqara meydana çıxıb: "Siz həmin Blinkenin Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevə həmişə zəng etdiyini və həmin zənglər zamanı hansı məsələlərə toxunduğunu, qarşı tərəfin həyalətli təkliflərinə necə

Türkiyə Qarabağda məktəb açmağı planlaşdırır

Türkiyə Maarif Vəqfi yaxın gələcəkdə Qarabağda da məktəb açmağı nəzərdə tutur. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Vəqfin İdarə Heyətinin sədri Birol Akgün Azərbaycan Beynəlxalq Maarif Məktəblərinin Gənclik kampusunun açılış mərasimində məlumat verib.

O bildirib ki, həmçinin Gəncə və Naxçıvanda da məktəblərin açılması nəzərdə tutulur.

B.Akgün qeyd edib ki, təhsil sahəsində Türkiyə və Azərbaycan arasında əməkdaşlıq sürətlə və uğurla davam edir.

sində o, Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyevlə görüşmüşü. Görüşdə ABŞ-Azərbaycan münasibətlərini və təhlükəsizlik əməkdaşlığının müzakirə edildiyi bildirildi. Bundan öncə səfirlik belə bir paylaşım etmişdi: "Biz təhlükəsizlik sahəsində ABŞ-Azərbaycan əlaqələrinin gücləndirilməsi məsələləri ilə bağlı Azərbaycan hökuməti ilə məsləhətləşmələr aparmaq üçün Bakıya gələn ABŞ Müdafiə Kəşfiyyat İdarəsinin Avropa-Avrasiya Regional Mərkəzinin rəhbəri cənab Patrik Prioru ürəkdan salamlayırıq".

Rusiyanın baş kəşfiyyatçısının səfəri ilə bağlı yayılan məlumatda deyilir ki, Narışkin Bakıda bir sıra görüşlər keçirib. Söhbətlərdə beynəlxalq vəziyyət, iki ölkənin xüsusi xidmət orqanları arasında qarşılıqlı əməkdaşlığın istiqamətləri müzakirə olunub.

Maraqlıdır ki, ABŞ Müdafiə Kəşfiyyat İdarəsinin Avropa-Avrasiya Regional Mərkəzinin rəhbəri Patrik Prayor daha sonra Ermənistanla gələn. Bildirildi ki, İrəvanda, Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryanla keçirilən görüşdə Ermənistanla ABŞ arasında əməkdaşlıq istiqamətlərini müzakirə

Deputat: "Qlobal təhlükəsizlik arxitekturasının tam dağıldığı bir vaxtda belə səfərlər, sadəcə, ikitərəfli əlaqələri əhatə etmir"
Politoloq: "Patrik Priorunun və Riçard Murun Bakıya səfərlərindən fərqli olaraq..."

Azərbaycan-Ermənistan münasibətləri, sülh sazişi olmadığı da bəllidir. Bəs bu səfərlərdə məqsəd nə ola bilər: müzakirə masasında Rusiya məsələsi var idi, yoxsa İran mövzusu?

Deputat Sahib Aliyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, ayırı-ayrı ölkələrin, o sıradan da ABŞ, Böyük Britaniya və Rusiya xüsusi xidmətlərində yer alan rəhbər vəzifəli şəxslərin Bakıya səfərləri ilk deyil: "Əlbəttə, qlobal təhlükəsizlik arxitekturasının tam dağıldığı bir vaxtda belə səfərlər, sadəcə, ikitərəfli əlaqələri əhatə etmir və ancaq informasiya mübadiləsi məqsədi daşıyır. Burada qlobal məsələlər də gündəmdə olur, onlarla bağlı mövqelər çatdırılır, nələrsə dəqiqləşdirilir, bir sıra hallarda isə istəklər səsləndirilir. Mən bu fikirdəyəm ki, ABŞ Müdafiə Kəşfiyyat İdarəsinin Avropa Avrasiya Regional Mərkəzinin rəhbəri Patrik Priorun, Böyük Britaniyanın Məxfi Kəşfiyyat Xid-

S.Aliyev əlavə etdi ki, amma kimin hansı missiya, eləcə də təkliflə gəlməsindən asılı olmayaraq, Azərbaycanın həm regionda, həm də regiona dışında baş verənlərə ancaq öz milli maraqlarından yanaşacağı kimsəyə sirr deyil: "Bir çox hallarda bu yanaşma gələn qonaqların təmsil etdikləri dövlətlərininki ilə üst-üstə düşə bilər, düşməyə də bilər. Məsələn, Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin rəisi Bortnikovun son açıqlamalarından birində qeyd olunduğu kimi, biz də bu fikirdəyəm ki, Avropa Birliyinin Ermənistanla "mülki" missiyası burada casusluqla məşğuldur, eyni zamanda da həmin ölkəni NATO-nun forpostuna çevirmək yönündə hazırlıqlar aparır. Nəzərə alsaq ki, həyalətli siyasət yerlərdənin bu hazırlıqları region üçün yaxşı heç nə vəd etmir, təbii ki, biz Rusiyadan da çox ona qarşı çıxmalıyıq və çıxırıq. Çünki Rusiyadan fərqli olaraq biz bu regionun bir parçasıyıq".

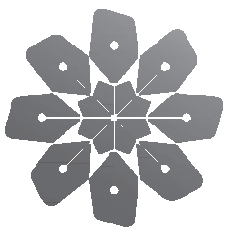
dəqiq, yerində oturducu cavablar verildiyini bir daha gözədən keçirsəniz, özünüz də bunu açıq-aydın görə bilərsiniz. Və cənab Prezidentin Cəbrayıldakı xəbərdarlığından sonra artıq onlar da bilməmiş deyil ki, Azərbaycanın əleyhinə yönələn məkrli niyyətlərini burada reallaşdırmamaları üçün başqa cavab addımları da atılacaq. Biz artıq onun bir addımlığındayıq".

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu isə öncə xüsusi bir məqama diqqət çəkdi: "ABŞ Müdafiə Kəşfiyyat İdarəsinin Avropa Avrasiya Regional Mərkəzinin rəhbəri Patrik Priorunun və Böyük Britaniyanın Məxfi Kəşfiyyat Xidmətinin rəhbəri Riçard Murun Bakıya səfərlərindən fərqli olaraq Rusiya Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin direktoru Sergey Narışkinin Bakıya gəlişi yerli xəbər agentlikləri tərəfindən təşqiqləndirilib. Onun Bakıda kimlərlə görüşdüyü də açıqlanmadı. Biz, sadəcə, Narışkinin açıqlamasından anladığımız ki, o,

Bakıda olub. Rusiya rəsmiləri açıq deyirlər ki, Qərbi ölkələrinin, o cümlədən ABŞ, Avropa İttifaqı və NATO-nun Cənubi Qafqazda artan fəallıqlarından narahatdırlar. Bu ölkələrin hansısa rəsmisi Azərbaycana və ya Ermənistanla səfər edən kimi rusiyalı rəsmilər ya Bakıya gəlir, ya da İrəvana gedirlər. Görünür, Kreml hesab edir ki, ABŞ və Avropa İttifaqı Rusiyanın Ukrayna müharibə aparmasından istifadə edərək Cənubi Qafqazda möhkəmlənmək istəyirlər". E.Şahinoğlunun fikrincə, Rusiya rəsmiləri Azərbaycan və Ermənistanla səfərlər etməklə Vaşinqton və Brüsselə izah etməyə çalışırlar ki, Ukrayna müharibəsinə baxmayaraq, Cənubi Qafqazdakı maraqlarından imtina etməyəcəklər. Politoloq qeyd etdi ki, Fransa Azərbaycan əleyhinə siyasət aparmaqla ayağına güllə sıxmış oldu: "Çünki Azərbaycanla münasibətləri gərginləşdirərək yalnız Ermənistan üzərindən Cənubi Qafqazda maraqlarını qorumaq və

möhkəmlənmək mümkün deyil. Eyni səhvi ABŞ təkrarlamaqdadır. ABŞ Konqresinin Azərbaycan əleyhinə siyasəti, Nümayəndələr Palatasının Ağ Evdən Azərbaycana qarşı sanksiya tələbi əks-effekt verəcək. Onsuz da Vaşinqtonun Gürcüstanla münasibətləri pozulub, üstəgəl, bölgənin əsas ölkəsi olan Azərbaycanla da münasibətlərinin gərginləşməsi ABŞ-ın təhlükəsizlik maraqlarına zidd olacaq. Rusiya ABŞ-ın Gürcüstan və Azərbaycanla münasibətlərinin gərginləşməsi fonunda Cənubi Qafqazda itirdiyi mövqeləri bərpa etməyə, daha da güclənməyə çalışacaq. Bunun Gürcüstan və Azərbaycan üçün də riskləri var. Rusiya Qərbi qarşı mübarizədə Gürcüstan və Azərbaycanla ittifaq qurmağa çalışır. Bu, müstəqil siyasət yürüdən Azərbaycanın və Gürcüstanın maraqlarına ziddir. Bakı və Tiflisin Vaşinqton və Brüsselə münasibətlərində sualların sayı artsa da, Rusiyanın qatı anti-Qərb siyasətini Cənubi Qafqaza inikas etdirməsi bölgə üçün təhlükəlidir. Cənubi Qafqaz böyük dövlətlərin qarşılıqlı əməkdaşlığına çevrilərsə, bundan əziyyət çəkən bölgə ölkələri olacaq".

□ **E.PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədianın İnkişafı
Agentliyi**

Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə 44 günlük "Vətən Müharibəsi"ndə qazanılmış tarixi qələbə, Ermənistan tərəfindən törədilmiş sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, habelə müharibə cinayətləri ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması

Postmünaqişə dövründə Ermənistanın silahlandırılması birbaşa ABŞ və Fransanın patronajlığı altında həyata keçirilir. Hər iki keçmiş həmsədr ölkə işğalçı dövləti yenidən ruhlandırırlar. Məntiqə, işğaldan zərər çəkən tərəfə humanitar dəstək verməli, işğalçı ölkəni isə sülhə məcbur etməlidirlər. Amma məlum olur ki, bu il aprelin 5-də keçirilmiş Brüssel görüşündə rəsmi elan edilməsinə də, 6 saatlıq qapalı danışıqlarda Avropa Birliyi (Fransa) və ABŞ Ermənistanla hərbi pakt imzalayıb.

Çünki bunun real nəticələrini sonrakı aylarda müşahidə etmək olur. Hazırda hər iki güc mərkəzi Ermənistanla silahlanmada dəstək verməklə məhz 5 aprel görüşünün nəticələrini icra edirlər.

Halbuki görüşdən əvvəl ABŞ xarici işlər naziri Antoni Blinken Azərbaycan Prezidentinə zəng edərək Ermənistan üçün yalnız iqtisadi yardım məqsədilə maliyyə ayrılması nəzərdə tutulduğunu bəyan etmişdi. Lakin son aylarda Ermənistanın silahlanmasından bəlli olur ki, dövlət katibi Blinken yalnız həftə Prezident İlham Əliyev açıq mətnlə ABŞ və Fransaya xəbərdarlıq etdi. Dövlət başçısı işğalçı ölkənin silahlanmasının yaratdığı riskləri açıqladı. Prezident Əliyev bəyan etdi ki, bu prosese dəstək verən dövlətlər sülhə əngəl olur. Beləliklə, re-

gionda hərbi eskalasiyaya yol açan təhdid xarakterli siyasət yürüdüldü. Bu da 44 günlük müharibədən sonra da Ermənistanın ağıllanmadığını nümayiş etdirir.

Prezident də bildirdi ki, deyəsən, ikinci Qarabağ müharibəsinin və antiterror əməliyyatının nəticələri İrəvana dərs olmayıb. Bu da səbəbsiz deyil, məhz Qərbin Ermənistanla hərbi-siyasi dəstəyi, "Marşal planı"nı işə salmaları işğalçı dövləti həvəsləndirir. Lakin Ermənistan rəhbərliyi yeni müharibənin onlar üçün daha acınacaqlı olacağını təhlil etməlidir. Hər halda, 4 il əvvəl ağır məğlubiyyət almış erməni ordusunun da yenidən döyüşmək motivasiyası yoxdur. Bəs bu silahlar niyə verilir? Həmin vəsaiti humanitar xərclərə yönəltmək Ermənistan üçün daha yaxşı olarmı?

Qarabağ

ÜSAVAT
N 182 (8555) 8 oktyabr 2024

44+1 günə ağıllanmayan işğalçı - Ermənistanın aldığı silahların şok siyahısı...

Postmünaqişə dövründə Ermənistanın silahlandırılması birbaşa ABŞ və Fransanın patronajlığı altında həyata keçirilir

İlin əvvəlində Ermənistanla silahların daşınması üçün Paris-Afina-Tiflis-İrəvan marşrutu müəyyənəlsə də, Gürcüstanın mövqeyi, xüsusilə ağır texnika və hücum silahlarının keçidinə razı olmaması daha uzaq olan marşrutdan - Fransa-İran, Fransa-Hindistan və Hindistan-İran istifadə məcburiyyəti yaratdı. Məlu-

matlara görə, iyul-avqust aylarında Ermənistanla SEZAR artilleriya qurğuları, onların komponentləri, həmçinin tank əleyhinə raket kompleksləri və hava-hava raketləri ilə yanaşı, R511 və R530 hava-hava raketləri, "ERYX" tank əleyhinə idarəolunan raketləri, Alman istehsalı DM32 qumbaraatanları və "Panzerfaust 3"

tank əleyhinə raket sistemləri, 500-ə yaxın birdəfəlik "Apilas" reaktiv yaylım atəşi sistemləri və ABŞ istehsalı olan 50 ədəd BGM71-TOW tank əleyhinə idarə olunan raket kompleksləri verilib. Silahların çatdırılmasını Fransa koordinasiya edir.

Silahlar Fransanın Orli hava limanından İranın Meh-

rabad hava limanına göndərilir, daha sonra İranın "Merac" aviaşirkəti silahları birbaşa son təyinat yerinə - Ermənistanla çatdırır. Hindistandan Ermənistanla daşınan silahlar (həm Hindistan, həm Fransa istehsalı olanlar) isə İranın "Bəndər-Abbass" dəniz limanına gətirilərək, buradan Ermənistanla aparılır.

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlının sözlərinə görə, hazırda İsrail-İran qarşıdurması və bölgədə yaranan gərginlik Ermənistan üçün vacib olan silah marşrutunu da təhlükə altına salır. Onun fikrincə, Paşinyan Makronla bu məsələni müzakirə edə, daha təhlükəsiz və asan olan Paris-Afina-Tiflis-İrəvan marşrutunun işə düşməsi üçün Gürcüstanın razı salınması, yaxud təzyiqlərin edilməsini istəyə bilər: "İstisna deyil ki, sentyabrın 16-da Gürcüstanla gedən erməni baş nazir Tiflisi razı salmağa çalışıb və Makronla həm də bu səfərinin nəticələrini müzakirə edəcəkdir".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Emil SALAMOĞLU

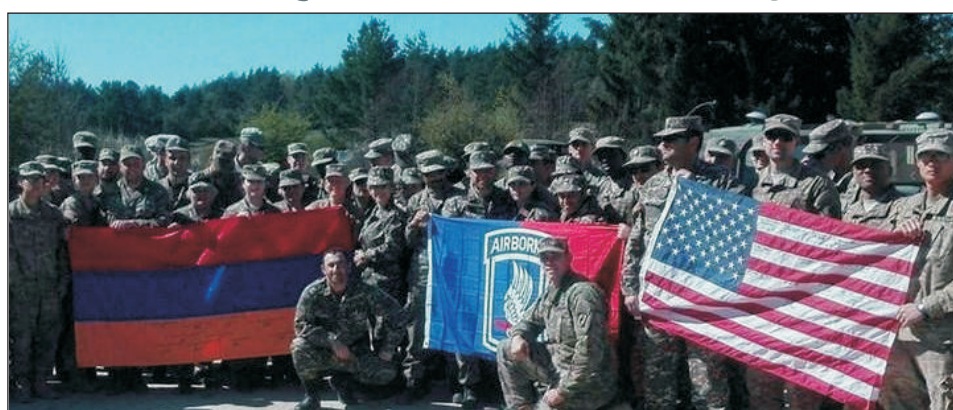
ABŞ-Ermənistan təlimləri ara vermir - NATO generalı İrəvandan Bakıya gəlmədi...

Polkovnik: "Bu, müdafiə adı altında Ermənistanla kütləvi qırğın silahlarının verilməyi şübhəsini meydana gətirir"

Ermənistan Qərbdəki yeni havadarları hesabına silahlanmağa və hərbi təlimlərə davam edir. Aydın ki, bu proses müdafiə niyyəti güdmür. Kapitulyant ölkə yeni savaşa hazırlığı içindədir. Bu da növbəti fakt.

Keçən həftəsonu ABŞ Ermənistanla kütləvi qırğın silahlarına (KQS) qarşı mübarizə çərçivəsində Ermənistan dövlət idarəetmə sisteminin səlahiyyətli orqanlarının iştirakı ilə səhra təlimləri keçirilib. Təlimlər ABŞ Müdafiə Nazirliyinin Təhdidlər Azaldılması Agentliyi ilə birgə keçirilib və Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının əməkdaşları tərəfindən əlaqələndirilib. Rəsmi məlumata görə, təlimin məqsədi kimyəvi, bioloji, radioloji və nüvə təhlükələrinin yayılmasına qarşı Ermənistanın cavab tədbirlərinin imkanlarını və mexanizmlərini öyrənmək olub.

Maraqlıdır, meqer Ermənistanı hansısa ölkə kütləvi qırğın silahı iləmi hədələyir? Axı nə Azərbaycanın, nə də Türkiyə-

nin nüvə, kimyəvi və bioloji silah arsenalı yoxdur. O zaman ABŞ bu kimi təlimlərlə kimin gözündən pərdə asmaq istəyir?..

Bu azmış kimi, yenə ötən həftə - oktyabrın 3-də NATO Beynəlxalq Hərbi Qərargahının reisi general-leytenant Yanuş Adamçakın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Ermənistanla olub. Rəsmi məlumata görə, o, Ermənistan müdafiə nazirinin birinci müavini, Silahlı Qüvvələrin Baş Qərargah reisi Edvard Asryan və Müdafiə Na-

zirliyinin Müdafiə Siyasəti və Beynəlxalq Əməkdaşlıq İdarəsinin reisi Levon Ayyazyanla görüşüb: "Görüşlər zamanı geniş spektrli məsələlər müzakirə edilib, xüsusilə Ermənistan-NATO əməkdaşlığının hazırkı gedişatı və onun inkişaf imkanlarına toxunulub. Əməkdaşlığın ən uyğun istiqamətləri qeyd olunub. Ermənistan tərəfi silahlı qüvvələrdə aparılan islahatların gedişatını təqdim edib. Regional təhlükəsizlik məsələləri müzakirə edilib, tərəflər

həmçinin beynəlxalq hərbi-siyasi hadisələrə dair fikir mübadiləsi aparıblar".

Nə baş verir? NATO generalı İrəvandan Bakıya niyə gəlmədi, əgər niyyət səfərsə?

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, bu görüşlərin, təlimlərin keçirilməsi Qərbin, NATO-nun regionda Rusiyaya alternativ balans yaratmaq istəyindən xəbər verir. Bu proses region üçün təhlükə vəd edir. Qey-

ri-rəsmi məlumatlar yayılmaqdadır ki, NATO qüvvələri Cənubi Qafqaza hansısa ad altında yerləşmək istəyir. Son bir neçə ayda artıq 4-cü dəfədir ki, ABŞ Ermənistanla müxtəlif hərbi istiqamətlərdə təlimlər keçirir: "Bir sözlə, ABŞ və NATO çalışır ki, Rusiyanın hərbi bazaları Ermənistanla çıxarılınsın. Sülhməramlı adı altında NATO qüvvələri Ermənistanla yerləşdirmək istəyirlər. Son zamanlar Ermənistanla hərbi istiqamətdə danışıqların, əlaqələrin intensivləşirilməsi, görüşlər, birgə təlimlərin artırılması buna xidmət edir. Ermənistanı heç kim kütləvi qırğın silahı ilə hədələmir və Ermənistan üçün belə bir təhlükə yoxdur. Buna baxmayaraq, ABŞ həttə kütləvi qırğın silahı təhlükəsindən qorunmaq, kimyəvi, bioloji, radioloji və nüvə təhlükələrinin yayılmasına qarşı Ermənistanın cavab tədbirlərinin imkanlarını və mexanizmlərini öyrənmək adı altında prosesini İrəvanla aparır. Diqqət edirsinizsə, rəsmi məlumatda "Ermənistanın cavab tədbirləri imkanlarını və mexanizmlərini öyrənmək"dən bəhs edilir. Bu, əslində müdafiə adı altında Ermənistanla kütləvi qırğın silahlarının verilməyi şübhəsini meydana gətirir. Ermənistanla yerləşib İrana, Türkiyəyə, Azərbaycana, Rusiyaya qarşı plasdarma və

təhdidə çevirmək istəyirlər. Ermənistanı heç kim kütləvi qırğın silahı ilə hədələmədiyi halda Ermənistanla kütləvi qırğın silahına qarşı cavab mexanizmlərinin öyrənilməsinin başqa adı yoxdur. Ermənistanın ətrafında olan dövlətlər nüvə silahına malik olmayan dövlətlərdir. Ermənistanla bu dövlətlərin heç birindən təbii ki, nüvə təhlükəsi yoxdur. Ermənistanla ABŞ-in keçirdiyi hərbi təlimlər daha çox Rusiyaya qarşı siyasətin, planın tərkib hissəsidir".

Polkovnik qeyd etdi ki, Ermənistanın özündə atom elektrik stansiyası fəaliyyət göstərir. Həmin AES-də hər hansı bir təxribat törədilə bilər. O cür təxribatın nəticələrinə qarşı da Ermənistanı hazırlamaq məqsədi güdüblər: "Bunu bəhanə edib müəyyən silah növlərini, müdafiə sistemlərini Ermənistanla gətirəcəkləri də istisna deyil. Qərb Ermənistanı böyük oyunlara qatmaq niyyətindədir. Bu niyyətin gerçəkləşməsi Ermənistanı bütün regionun təhlükəsizliyi üçün çox böyük təhdid yaradan dövlətə çevirə bilər. Kənar güclərin oyuncağına çevrilən Ermənistan bütün region üçün təhlükə mənbəyi olacaq. Ona görə də Rusiya başda olmaqla, bütün region dövlətləri təcili hərəkətə keçməlidir. Sonra gec ola bilər".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Baytarlıq elminin mərkəzi

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Bakının Nizami rayonunda qazanxana partlayıb, ətraf binalara da xeyli ziyan vurub. Bir bina isə xüsusilə maraqlı gəldi: Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Baytarlıq Elmi Tədqiqat İnstitutu. Cəsur kəndlilərimizə vurulan zərərin şiddətindən hətta kənd təsərrüfatı nazirimiz sayın Məcnun müəllim hadisə yerindəydi, necə deyirlər, “əraziyə baxış keçirirdi”.

Əziz yoldaşlar, axı bu, çox gülməlidir. Yox, sadist deyiləm, partlayışı gülməli saymıram. Gülməli olan ilin-günün, zamanın, elmin, dövrünün-zadın bu çağında baytarlıq elmi mərkəzinin paytaxtda, üstəlik, neft-qaz sənayesi zonasında yerləşməyidir. Bəyəm bu baytar alimlərimiz heç öz elmi kəşfləri üzərində işlərkən danaların dırnağına, quzuların xınasına, atların yalına, lap elə eşşəklərin palanına baxmırlar? Bütün bu təcrübə vasitələri Nizami rayonunda haradadır, hansı parkda otlayırlar, çobanlar hansı prospektimizdə tütək çalır, deyir, biz də bilək, gedək şənlenək. Şair demişkən, yastı-yastı təpələr, yastığıdır çobanın, yanındakı boz köpek, yoldaşdır çobanın və sairə.

Düzdür, sovet hökuməti də cahil bir rejim idi, ancaq heç olmazsa onların ağılına gəlmişdi ki, kənd təsərrüfatını araşdıran mərkəzlər elə kəndə yaxın yerlərdə olmalıdır. Ona görə Kənd Təsərrüfatı, (aqrar) Texnologiya institutlarını Gəncədə açmışdılar. Nizami rayonunda savadlı baytar yetişdirmək elə Narxozun Zaqatala filialında İlön Maskın şirkəti üçün menecer yetişdirmək kimi fantastik nəticə olardı.

Əlbəttə, indi araşdırsan görərsən ki, hazırda Gəncəbasar zonasında kənd işlərinə elə dülgərlər baxır. Maşın-qayıрма sənayemiz isə baytarlıq alimlərinin əlindədir. Ət atın qabağındadır, ot aslanın. Ona görə də qoyun ətinin kilosunu 20 manatı mələyə-mələyə keçib, heç orada da dayanmayan deyil, oynaqlayıb tezliklə 30-40 manat olacaq, baxarsınız. Çünki savadlı mütəxəssis qalmayıb. Danalar orada qırılır, dəzgahlar burada çürüyür. Biri eşşək leşi satır, o biri saxta araq.

Sözgəlişi, elə dünən paytaxtın düz göbəyində, Səbəyel rayonu, Xaqani küçəsindəki restoranda saxta araq və viski aşkar olunmuşdu. Qida təhlükəsizliyi agentliyi protokol yazmışdı. İndi təsəvvür elə, əgər mərkəzdə vəziyyət o cürdüsə, Əhmədli və Xırdalanda camaata nə satırlar...

Lakin Allaha şükür, hələ ölməmişik. Başımızı aşağı salıb yaşayırıq. Sadəcə, dünya birliyi bu şücaəti görmək istəmir. Dünən Nobel həftəsi başlamışdı və təbəbət üzrə mükafatı iki amerikalı alimə verdilər. Genlər üzərində hansısa araşdırmalarına görə. Nobel qərdeşlərinin Bakı nöyütünün puluyla qurduğu ödülə biz yenə həsrət qalmışıq. Halbuki Xoşqədəm xanım verilişinə elə həkimlər çıxırlar, eşşək südü ilə xərcəngi sağaldırlar. Niyə təbəbət ödlü Xoşqədəm xanıma verilmir?

Yaxud bizim məhəllədə bir seydin var, dua yazır, sonsuz arvadlar hamilə qalır. Neçə əlil arabasını atıb qaça-qaça marafon yarışına qoşulub. Uşaqların üzünə tüpürür, repetitora getmədən 650 bal toplayıb Ali Neft Məktəbinə girirlər. Qələmi qırlan jurnalistlər, dabağa yoluxan baytarlar, yeşiyindən işarəli pul çıxan icra başçıları, əsgər öldürdüyü üçün tutulan generallar və sairə - kim bizim seydin xeyir-duasını alsa işi avanda düşür. Ancaq Nobel hansısa amerikalılar aparır. Niyə, nə üçün? Ədalət bu mu dünya?

Sonra camaat mırıldaşır ki, niyə Laçında həyətdə toyuq saxlamağa qoymurlar. Atam, orda işlərə Bakı Abadlıq Xidməti baxır, ona görədir. Bakı Abadlığın ərazisində isə baytarlıq alimləri kolba qaynadır.

Amma sonuncu ümid ölü. Yəqin heç olmazsa ədəbiyyat Nobelini ya Kamal müəllimə, ya da Çingiz müəllimə verərlər. Bəd ayaqda Elza xanıma da razıyıq. Mükafat haqqımızdır.

“Ermənistanın revans haqda düşünməsini düzgün hesab etmirəm. Bu, sadəcə, intihar olardı”.

Bunu Rusiyada yaşayan erməni rejissor və ictimai xadim Karen Şahnazarov “Moskva-Bakı” platformasında deyib.

“Belə bir ssenari Cənubi Qafqazı növbəti qan gölünə sürükləyəcək. Bəli, bu, onun (Qərbin - red.) xarakterindədir və mənə elə gəlir ki, əgər Qərb Ermənistanı ələ keçirsə, onu müharibəyə sövq etmək İrəvanın maraqlarına uyğun deyil. Qərb Cənubi Qafqazı, sonra isə Azərbaycanı, İranı və Türkiyəni təhdid edəcək. O, regionda öz varlığını ciddi arqumentlə çevirmək istəyəcək”, - Şahnazarov əlavə edib.

Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin direktoru Aleksandr Bortnikov isə deyib ki, Qərb İrəvanla Bakı arasında münasibətlərin həllinə kömək etmək adı ilə NATO ölkəsi kimi özünün “sülhməramlı” kontingentini Cənubi Qafqaza daxil etməyə çalışır.

“Amerikalılar və avropalılar açıq şəkildə Cənubi Qafqazda sabitliyin yaradılmasında maraqlı deyillər. İrəvanı Bakı ilə danışıqları ləngitməyə inandırmaqla Qərb Azərbaycan-Ermənistan nizamlanması prosesinə rəhbərlik etməyə və regionda özünün “sülhməramlı” kontingentini - de-yure BMT-nin himayəsi altında və de-fakto isə NATO-nun himayəsi altında yerləşdirilməsinə nail olmağa çalışır. Bu cür “sülhməramlılığın” mümkün xarakteri artıq ondan xəbər verir ki, AB-nin Ermənistan və Azərbaycan sərhədində yerləşdirilmiş müstəqil mülki müşahidə missiyası Rusiya və tərəfdaşlarımıza qarşı konkret NATO ölkəsinin maraqlarına uyğun kəşfiyyat fəaliyyəti həyata keçirir”, - Bortnikov vurğulayıb.

Onun sözlərinə görə, Qərb güzəştli silah tədarükü və təhlükəsizlik zəmanəti müqabilində Ermənistan hökuməti KTMT-dən çıxarmağa çalışır ki, bu da İrəvanı Bakı ilə gələcək münasibətləri məsələlərində NATO-dan daha da asılı vəziyyətə salacaq.

Demokratik Maarifçilik Partiyasının sədri, deputat Elşən Musayev Amerikanın əsl niyyətini ifşa etdi: “Qərbin, konkret olaraq Amerikanın hazırda Qafqaz üzərindən sərgiləmiş olduğu siyasət birmənalı şəkildə sülhü əngəlləməyə, aranı qatmağa, öz təsir gücünü bölgədə bərqərar etməyə yönəlmiş, hesablanmış bir xətdir. Üzdə prioritet kimi göstərdikləri demokratiya, insan hüquqları, azadlıqlar-filan və guya bu dəyərləri bütün dünyada qorumaq təşəbbüsləri, cəhdləri isə sadəcə manipulyasiyadır, oynadıqları saxta, riyakar tamaşaların tərkib hissəsidir.

Nə istəyir Amerika? Sabitlikmi? Yox, əlbəttə. Ədalətləmi? Yəne də yox. Regi-

ABŞ-ın şok Qafqaz planı - “Azərbaycan və Türkiyə hədəfdə” iddiası

Qərb dairələri İrəvanı yeni savaşa sürükləməyin planları üzərində işləyir; hikkəli planların məqsədi bir çox ölkələri Ukraynanın gününə salmaqdır

onun inkişafını? Əsla! Ona lazım olan, sadəcə, hegemonluqdur, kiməsə göstərməyə çalışdığı demərdir, niyyətini və hikkəsini beynində tutduğu, planladığı məkanlara yeritməkdir. Nəticə etibarilə hamını Ukraynanın gününə salmaqdır!

Gürcüstan parlamentinin sədri Papuaşvili də Amerika-bəli sanksiyalardan dolayı ən sərt cavabı verdi və dedi ki, biz sizin ştatınız-filan deyilik. Nə deməkdir bu? Bu o deməkdir ki, Amerika hamının üzünə tərəfət üsullarla gedir və heç özünə əziyyət verib fərqli yöntem də axtarmır. Ki, məsələn, Gürcüstanın üzərinə sanksiya səbəbi ilə şığıdım, Azərbaycan üçün başqa səbəb tapım. Xeyr! Artıq tam şablona köklənib və elə açıqca deyir ki, siz də Ermənistan kimi olun, mənəm patronajlıgımı qəbul edin, mənə tabeçilik göstərin.

Sadəcə, bu dövlət və onun başbilənləri bir şeyin fərqi deyillər ki, dünya dəyişib və Ermənistan kimi bəzi istisnalar olmaqla heç kimlə bu tonda, bu ritorika ilə, bu ahənglə danışmaq olmaz. Əsas da ona görə olmaı ki, onların belə danışmağa haqqı yoxdur. Haqq qalsın bir yana, heç tərəfi, resursu, gücü də yoxdur. Tutaq verdi sanksiya. Sonra? Sonra neyləçək? Neyləyə bilər? Heç nə!

Hər dən müəyyən kəsim tərəfindən belə fikirlər də səslənir ki, Amerika kimi dövlətlə münasibətlərdə bir az ehtiyatlı olmaq lazımdır. Qətiyyətlə

həmin fikrin əleyhinəyəm! Nə ehtiyat? Guya ehtiyat eləsən nə dəyişir, etməsən nə dəyişir? Hansı rakursdan baxsan həmin Amerikadır da. Dosta da düşmən, düşməne də düşmən kəsilməyi bacaran Amerika. Ona görə elə ən doğru addım odur ki, ağızlarının pəyini vaxtında verəsən və yerlərini göstərsən. Necə ki, göstəririk”.

Sabiq deputat, siyasi təhlilçi Sona Əliyeva Ermənistanın silahlandırılmasında iki səbəb görür: “Hazırda Ermənistan odla oynayıb. Qərbin Ermənistanı sürətlə silahlandırması regionda yeni savaşların xəbərçisi-dir. Düşünürəm ki, Qərb koalisiyasının Ermənistanı silahlandırmasının iki əsas səbəbi var. Birincisi, Azərbaycan deyir ki, siz də Ermənistan kimi olun, mənəm patronajlıgımı qəbul edin, mənə tabeçilik göstərin. Sadəcə, bu dövlət və onun başbilənləri bir şeyin fərqi deyillər ki, dünya dəyişib və Ermənistan kimi bəzi istisnalar olmaqla heç kimlə bu tonda, bu ritorika ilə, bu ahənglə danışmaq olmaz. Əsas da ona görə olmaı ki, onların belə danışmağa haqqı yoxdur. Haqq qalsın bir yana, heç tərəfi, resursu, gücü də yoxdur. Tutaq verdi sanksiya. Sonra? Sonra neyləçək? Neyləyə bilər? Heç nə!

Cənubi Qafqazda at oynatması Kreml və Ankara tərəfindən həzm olunmaz bir addımlar silsiləsidir. Bu baxımdan, düşünürəm ki, Ermənistan daşınan silahlar daha çox İranı yıxmaq üçün hədəflənib. Digər tərəfdən, ABŞ və Qərb İranı hədəfləndiyi bir məqamda Ankara və Kremlə burun-buruna gəlmək istəməyəcək. Bu, Qərbin ayaqlarının bölgədən birdəfəlik kəsilməsi demək olacaq.

Hətta növbəti toqquşma Azərbaycanla yekunlaşmayacaq. Ermənistan Gürcüstan üçün də təhlükədir. Ona görə də rəsmi Tiflis də Ermənistanın sürətlə silahlanmasından narahat olmalıdır. Çünki son həftələrdə İrəvan Dövlət Universitetinin tələbələri Cavaxetianın Ermənistanı birləşdirilməli olduğunu yenidən gündəmə gətməyə çalışırlar. Amma Ermənistanı hədiyyə edilən silahların yaxın gələcəkdə Azərbaycana qarşı tuşlanmayacağına heç kəs zəmanət verə bilməz. Üstəlik, kapitulyant Paşinyan hakimiyyətini kürsüsündə saxlamaq üçün ona “xırda qələbələr” seriyası lazımdır. Qərb dairələri bu səbəbdən İrəvanı yeni savaşa sürükləməyin planları üzərində işləyir. Hətta vəziyyət Qərbin ssenarisi üzərində davam edərsə, üçüncü dünya müharibəsinin qığılcımları məhz Güney Qafqazda alovlanabilir”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Amerika mətbuatı ölkə prezidentliyinə namizəd Donald Tramp əleyhinə xəbərləri son günlərdə daha çox tirajlamaqdadır. Noyabrın 3-də keçiriləcək seçkilər yaxınlaşdıqca, Tramp əleyhinə yazılı kampaniya da artmaqdadır. Xüsusilə dünyaca məşhur "Vaşinqton Post" və "The New York Times" kimi mətbu orqanlar daha fəal görünür.

Ümumilikdə götürdükdə isə Amerika mətbuatının Trampı sevmədiyi açıq şəkildə görünməkdədir. Ekspertlər də hesab edir ki, prezidentliyə digər namizəd Kamala Harrislə müqayisədə onun rəqibi haqda indiki vaxtda bu cür yazıların daha çox dərc olunması qərəzdən doğur. Əslində bunun düzgün olmadığı da vurğulanır.

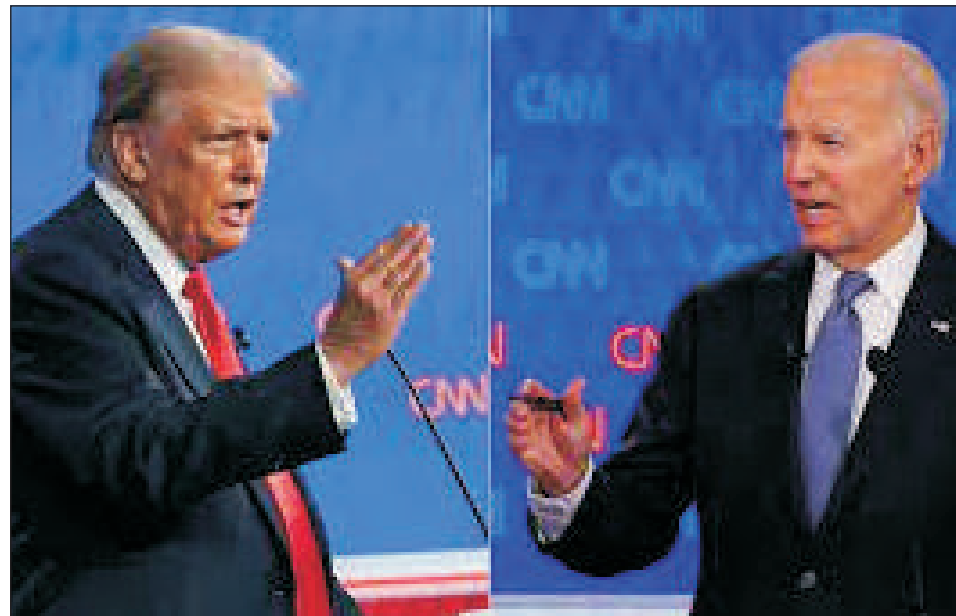
Onu da qeyd edək ki, belə hal indi yaşanmır. Trampın 2016-2020-ci illərdəki prezidentlik dönəmində mətbuat ona köklənmişdi, impiçment edilməsi yönündə çağırışları durmadan səsləndirirdi. Ümumiyyətlə, Tramp siyasi meydana tam şəkildə atıldıqdan mətbuat ona qənim kəsilib.

AMİP liderinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında hər iki tərəfin bu cür kampaniya apardığını qeyd etdi: "ABŞ-da keçirilən seçkilərdə böyük media qurumlarının çoxu adətən Demokratlar partiyasının siyasətini

daha çox təbliğ ediblər. Açıq şəkildə qarşı tərəfin - Respublikaçıların namizədinin üzərinə getməsələr də, işləri ilə onların uğurlarına mane olmağa çalışıblar. Həmçinin Respublikaçılar Partiyasını dəstəkləyən, yaxud onların siyasətini təbliğ edən Media və TV-lər də eyni üsulla kampaniyaların gedişatına təsir etməyə çalışıblar. 2016-cı ildə Donald Trampın ilk namizədlik dönəmində bu məsələ çıpaqlığı ilə üzə çıxdı və bu günə kimi davam edir. 2020-ci il seçkilərində böyük media holdinqlər, TV-lər bütün efiirlərində, yayımlarında Trampı açıq şəkildə vurmağa başladılar. Hətta Twitter, Facebook Trampa və kamandasına aid hesabları bağladı və s. Bu da onunla əlaqədar idi ki, Tramp seçiqabağı vədləri ilə demokratların on illərlə formalaşdırdığı dəyərləri, kimin hakimiyyətə olmasından asılı olmayaraq davam edən dərin siyasəti dəyişəcəyi vədlərini vermişdi. Bu vədlər amerikalıların bir çoxunun üreyin-

ABŞ mediası Trampı niyə sevmir? - rəy

Elşən Mustafayev: "Amerika mətbuatı Bayden komandasından daha çox Trampın üzərinə getməklə..."

cə idi. Verilən vədlərin həyata keçirilməsi eyni zamanda böyük media qurumlarının

da maraqlarına təsir edə bilərdi. O səbəbdən hazırda ABŞ mediası Bayden ko-

mandasından daha çox Trampın üzərinə getməklə noyabrın əvvəlində keçirilə-

cək seçkilərdə nəticələrə təsir etmək istəyir. Dediym kimi, Respublikaçıların, ayrılıqda Trampın şəxsən özünün baxışlarını bəyənən media qurumları da yerində durmur və onlar da aktivdirlər. Təkcə Elon Maskın bütün resurslarından istifadə etməklə son günlər kampaniyanın önünə çıxması təsadüfi deyil. Hesab edirəm ki, bundan öncəki seçkilərdən sonra Mask tərəfindən böyük məbləğ hesabına Twitterin satın alınması, yaxınlarının, digər ortaqlarının da bu sahələrə yatırım qoyması bu ilki seçkilərə hesablanmış addım idi".

□ Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"

Burada elə təəssüf yaranmasın ki, guya bu adam, yəni bəndəniz imtahan-dan-filandan qorxur - yox, hələ Sovetlərin vaxtında Moskva Dövlət Universitetinin fizika fakültəsində təhsil almış, aspiranturayı bitirmiş bir adam imtahan-dan qorxmaz.

Hüseynbala SƏLİMOV

və qayğılandırır, çünki onların təhsil və işə düzəlmə prosesini seyr edəndə qeyri-ixtiyari olaraq bir fikir keçir beynimdən: əcəba, insan bir ömürdə neçə imtahan verər?..

Qəreğ, indi gənc orta təhsili başa vurur və imtahan verib attestat alır. Başqa ölkələrdə gənclər, səhv etmərsə, orta təhsilin göstəricilərinin əsasında ali məktəbə qəbul olunurlar. Amma bizdə belə deyil. Düzdür, son vaxtlar, deyəsən, bizdə də orta təhsilin göstəriciləri nəzərə alınır, gəl, bununla belə gənclərimiz ali məktəblərə xüsusi imtahan verərək qəbul olunurlar.

Həm də burada bir maraqlı məqam var: orta təhsil üçün imtahanlar demək olar ki, ali məktəblərə imtahanlarla eyni vaxtda baş verir, yəni onlar arasında zaman fərqi də elə də böyük olmur. Üstəlik, burada bir etimad məsələsi də var: orta təhsildən sonra ali məktəbə təzədən imtahan vermək attestata, orta təhsil göstəricilərinə bir etimadsızlıq deyilmi? Olmazmı ki, orta təhsil imtahanları daha ciddi keçirilsin və gənclər bir də təzədən ali məktəblərə imtahan vermək məcburiyyətində qalmasınlar?..

Adam neçə dəfə imtahan verər?..

Amma bu inamsızlıq mühiti təhsilin digər pillələrində də qalır: bakalavr təhsilini başa vurmuş gənc magistr olmaq üçün təzədən imtahan verir! Bəs onun bakalavr pilləsində, ali məktəbdə aldığı qiymətlər, diplom necə olsun! Ən dəhşətli budur ki, bununla gənclərin permanent sınağı bitmir - onlar işə düzəlmək üçün də təkrar "imtahan"lar verirlər, guya ki, onların "məntiqi tefəkkürü" yoxlanılır! Sual olunur: "məntiqi tefəkkürü" kafi olmayan gənc orta məktəbi, ali məktəbi və magistraturanı uğurla başa vura, yüksək göstəricilər əldə edə bilərmi?..

Çox təəssüf ki, bizim ölkəmizdə bütün bunlar nəzərə alınmır: hələ bunlar azmış kimi, gənclər işə düzələrkən təkcə "imtahan" vermirlər, hətta müsahibədən də keçirlər!

Ona görə də daha bir sual yaranır: bu qədər imtahana ehtiyac varmı? Ali məktəb təmsilçiləri orta məktəblərin qiymətlərinə, onların müəllimlərinə, işə götürənlər isə ali məktəblərin müəllimlərinə etimad göstərmirlər! Bunu normal bir hal kimi qəbul etmək olarmı?

Burada illər bundan öncə iki müxalifətçilə ayaqüstü söhbətim yadıma düşür. Onlardan biri AXC hakimiyyəti dövründə çox yüksək vəzifə tutmuşdu. O, deyirdi ki, bizim məqsədimiz diplomu öldürmək idi ki, qoy, hamının diplomu olsun!..

İndi özünüz cavab verin: belə anormal yanaşma olarmı? Mən ona dedim ki, diplomu öldürmək yox, əksinə təhsilin səviyyəsini qaldırmaqla onun reytingini, çəkisini bir az artırmaq lazım idi, necə ki, indi dünyada Kembricin (bir

dəfə oxumuşdum ki, bu universitetin 100-dən çox məzunu Nobel mükafatı alıbdir! Bax, əsl təhsil belə olar!), Oksfordun və yaxud da Harvardın diplomunu görəndə hamı təzim edir, bu məzunlara "buyurun!" deyirlər! Bizim ali məktəblərimiz niyə belə olmasınlar? Test üsulu (bundan demək olar ki, bütün dünya istifadə edir!) təhsilin səviyyəsini qaldırmaq üçün çox mühüm addım idi, o, ilk növbədə təhsil sahəsindəki korrupsiyanı tamamilə aradan qaldırdı, amma onu bir az da təkmilləşdirmək, ən əsası da, ona hərtərəfli inam aşılamaq lazım idi ki, müvafiq imtahan strukturlarından sonra daha heç kim bizim gəncləri təkrar-təkrar imtahanlardan keçirmək həvəsinə düşməsin...

Digər bir müxalifətçinin partiyası isə ilk dəfə belə bir təklif irəli sürmüşdü: qoy, kadrlar işə imtahanla götürül-

sün ki, korrupsiya azalsın!

Sonradan elə həqiqətən də kadrları işə daha çox imtahanla götürməyə başladılar, amma bəzi istisnaları nəzərə almamaqla (əlbəttə, bu da kiçik nəticə deyil!), ümumilikdə götürdükdə, korrupsiya tamamilə azaldı.

Mən hələ o vaxt da demişdim və yazmışdım ki, böyük hesabla korrupsiya heç də məmurların savadsızlığının nəticəsində yaranmır, o, etibarlı nəzarətin və şəffaflığın yoxluğu, hakimiyyətin müxtəlif qanadları arasında balansın pozulması nəticəsində baş verir.

Odur ki, gələn öz biçərə gənclərimizi üzücü, bitib-tükənməyən imtahanlarla yormayaq, bundansa imtahanların sayını bir az azaldaraq keyfiyyətini artıraraq ki, özümüzün də öz təhsilimizə etimadımız artsın...

İran gələn ilin aprel ayında öz düşmənlərinə qarşı istifadəyə hazır ola biləcək 10 nüvə başlığına malik ola bilər. Bu barədə "The Times" qəzeti MAQATE-nin baş direktorunun keçmiş müavini Olli Heynonenə istinadən yazıb.

O qeyd edib ki, İranın oktyabrın 1-də İsrailə hücumu üçün istifadə etdiyi raketlər gələcəkdə nüvə silahının çatdırılması üçün də istifadə oluna bilər. Heynonenin sözlərinə görə, "bu raketlərlə heç bir ölkəni məhv etmək mümkün deyil", ancaq "onlarla hədələyib daha yaxşı danışıqlar mövqeyi əldə etmək olar".

Məlumatla görə, Heynonen əvvəllər MAQATE missiyaları çərçivəsində dəfələrlə İranın nüvə obyektlərinə baş çəkib və nüvə sektorunda İranın yüksək vəzifəli rəsmiləri ilə əlaqə saxlayıb.

Tehran həqiqətənmi 5-6 aya 10 nüvə başlığı hazırlamaq imkanındadır? Qərb (ABŞ), İsrail buna imkan verirmi?

Xatırladaq ki, İranın dini lideri Əli Xomeneyi vaxtilə nüvə silahının haram olduğunu söyləmişdi. Əgər haramdırsa, - çünki nüvə zərbəsi nəticəsində böyük bir ərazidə günahsız insanlar, qadın, uşaq, qoca, canlı təbiət, fauna və flora da məhv olacaq, - o zaman özünü "islam respublikası" sayan İran nədən atom kütləvi qırğın silahına can atır?

Milli Məclisin Müdafiə, Təhlükəsizlik və Korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü Aydın Mirzəzadə hesab edir ki, bu gün əsas məsələ İranla İsrail arasında düşmənçiliyə son qoyulmasıdır. "Yeni Müsavat"a açıqlamasında millət vəkili iki ölkə arasında gərginliyin azaldılması üçün variantların axtarılmasının önəmini vurğuladı: "Dünya bu gərginlikdən əziyyət çəkir. Bu gün dünyanın əsas diqqəti sosial proqramın həyata keçirilməsinə, ekologiyanın qorunmasına, təbii sərvətlərdən səmərəli istifadəyə deyil, məhz bu iki dövlət arasında qarşıdurmanın nə zaman bitəcəyinə yönəlib. Görünən odur ki, tərəflərin bir-birinə qarşı hərbi hücumları vəziyyəti heç də dəyişmir, əksinə, daha da gərginliyə doğru aparır. Hər iki ölkə nəinki regionun, dünyanın nüfuzlu dövlətlərindəndir. Bir-bir-

rini zəiflətmək siyasəti nəticə vermir. Tərəflər münasibətləri yaxşılaşdırmaq üçün variantlar axtarmalıdır. Bu gün hərbi ritorikanı, hərbi qarşıdurmanı kənara qoyub dinc danışıqlara getməlidirlər. Regiona sülh gətirməyin yolunu axtarmalıdır. Ancaq bu yolla məsələni həll etmək olar. Nüvə tədqiqatlarının, nüvə silahının hazırlanmasına deyil, nüvədən dinc istifadə edilməsinə yönəldilməsi üzərində düşünülməlidir. Bu gün silahlanmaya, hərbi qarşıdurmaya sərf edilən milyardlarla dollar vəsait ölkənin problemlərinin həllinə yönəldilməlidir, maddi çatışmazlıqdan əhalisi aclıq çəkən ölkələrə humanitar yardım götürülməsi işində iştirak etməlidirlər. Hesab edirəm ki, bu məsələdə qarşı-qarşıya duran, bir-birinə qarşı ən kəskin addımları atmağa çalışan İran və İsrailin yaxın dostları bu məsələyə dəstək verməlidirlər. Bu məsələdə böyük dövlətlər rol oynaya bilərlər. Təəssüf ki, ABŞ ilə Rusiya arasında olan münasibətlərin soyuqluğu bu potensialdan istifadəyə imkan vermir. Ümid etmək istəyirdim ki, tərəflər qarşıdurmanın danışıqlar yolu ilə, masa ətrafında müzakirə yolu ilə həllinə üstünlük verəcəklər. Bu danışıqlar hələ ki nəticə verməyə bilər, hər halda, belə danışıqlar indiki vəziyyətdən daha yaxşı variant sayıla bilər".

Dini mövzular üzrə araşdırmaçı yazar Rəsul Mirhəşimli "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, dinlər insanların əxlaqını formalaşdırır, mühüm bir amil olsa da, bu əxlaqın gündəlik siyasət və beynəlxalq münasibətlərə tətbiqi bəzən çətin olur. R.Mirhəşimli bunun dinlər və siyasi güc arasında gərginlik yaratdığını qeyd etdi: "Bu zaman dinin əxlaqi prinsipləri ilə siyasi maraqlar arasında bir ziddiyyət ortaya çıxır. Bütün səmavi dinlər insan həyatına və ədalətə dəyər verir və insanları kütləvi öldürməyi qınayır. Xristianlıq və iudaizm dinləri də insanın

İslama görə nüvə silahının tətbiqi haramdırsa... - Xameneyi nə demişdi...

Aydın Mirzəzadə: "Tərəflər hərbi qarşıdurmanı kənara qoyub dinc danışıqlara getməlidirlər"
Rəsul Mirhəşimli: "Bu müharibədə siyasi iddialar dinlərin əxlaq normalarını ayaqlar altına sərir"

həyatı və mülkiyyətinin toxunulmazlığını ön plana çıxarır, qorunmasını tövsiyə edir. Lakin bu gün Qəzzada İsrailin törətdiyi kütləvi qırğınlar göz qabağındadır. Günahsız körpələrin, mülki insanların kütləvi qətlə heç bir dinin prinsiplərinə və əxlaqına sığa bilməz. Artıq bu bölgədə törədilən vəhşiliyin həddi-hüdudu yoxdur. Bu müharibədə siyasi iddialar dinlərin əxlaqi normalarını ayaqlar altına sərir".

R.Mirhəşimli tarixi faktlara da diqqət çəkdi: "Qeyd etmək lazımdır ki, nüvə silahına ilk sahib olan ölkələr xristian ölkələridir. İlk dəfə 1945-ci ildə Yaponiyada atom silahı ilə kütləvi qırğın törədən ABŞ da xristian ölkəsidir. Bu dəhşətli qırğının fəsad-

ları uzun illər aradan qalxmadı. Onların nüvə silahlarına sahib olması bu ölkələrin beynəlxalq münasibətlərindəki güc dinamikaları, milli təhlükəsizlik və müharibə strategiyaları ilə izah edilir. Bu, bəzən "soyuq müharibə" dövründəki güc balansını və çəkəndirmə siyasəti ilə izah olunur. Həmçinin bu silahların varlığı, bir çox hallarda təhlükəsizlik və özünü müdafiə prinsipi ilə əlaqələndirilir. Bu səbəbdən dinlərin əxlaqi dəyərləri ilə real dünyadakı siyasət arasında mübahisələr və ziddiyyətlər daim mövcuddur. Bu, yalnız bir dinə xas deyil, bir çox dinlərin və mədəniyyətlərin eyni problemi yaşadığını göstərir. İslam dini insanların həyatına dəyər verən, insanlığı qoru-

mağı vacib sayan bir sistemdir. İslamın mərkəzi prinsipləri ədalət, mərhəmət və insan həyatının qorunması üzərində qurulub. Allah Qurani-Kərimdə bir insanın öldürülməsini bütün bəşəriyyətin öldürülməsinə bərabər tutur. Kütləvi qırğın silahlarının istifadəsi bu prinsiplərlə tamamilə ziddiyyət təşkil edir. İslamda hər bir insanın həyatı dəyərlidir və günahsız insanların öldürülməsi qadağandır. İranın nüvə silahları inkişaf etdirmə cəhdləri, müxtəlif siyasi və strateji amillərlə bağlıdır. Dini liderlərin bəyanatları ölkənin daxili və beynəlxalq siyasə-

tindəki mövqelərini əks etdirir. Bu zaman da siyasi maraqlar dinin tövsiyələri ilə ziddiyyətli görünür. Nəticə etibarilə, İslam dini insan həyatının və ədalətin qorunmasına çağırır. Nüvə silahlarına sahib olmaq istəyi, bu istəklə qalmayıb, ondan istifadəsi bu prinsiplərlə əksdir və belə bir yanaşma, dini dəyərləri pozan bir davranış kimi qiymətləndirilə bilər. İslam dininin prinsiplərinin kütləvi öldürmə anlayışı ilə uzlaşması mümkün deyil. Bu, İslam dininin təməl prinsiplərinə ziddir".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Zaxarova: "Bakı və Moskva regional məsələlərin həllində fəal əməkdaşlıq edir"

Rusiya və Azərbaycan təkcə ikitərəfli münasibətlərin inkişafının deyil, həm də ölkələrimizin qarşılıqlı fəaliyyət göstərdiyi regional məsələlərin həllinin vacibliyindən çıxış edərək bütün sahələrdə fəal əməkdaşlıq edir.

"Report"a bu barədə eksklüziv şərh verən Rusiya XİN-in rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova Moskvada MDB Xarici İşlər Nazirləri Şurasının iclasının kuluvarlarında bildirib.

Səfir: "Aİ-nin Gürcüstanla üzvlük danışıqlarına başlaması ehtimalı azdır"

Avropa Komissiyasının genişlənmə hesabataında Gürcüstanla bağlı müsbət qiymətləndirmənin olması ehtimalı azdır. APA-nın Tiflis müxbiri xəbər verir ki, bunu Avropa İttifaqının (Aİ) Gürcüstandakı səfiri Pavel Herçinski deyib.

O, Aİ-nin Gürcüstanla üzvlük danışıqlarına başlaması ehtimalının çox az olduğunu əlavə edib.

Səfir yaxın günlərdə Gürcüstandakı cari vəziyyətin 27 üzv ölkə arasında müzakirə ediləcəyini qeyd edib. Diplomət əlavə edib ki, oktyabrın 8-də Gürcüstanla bağlı parlament debati keçiriləcək və

Aİ-nin Ali Nümayəndəsi həmin debata çıxış üçün dəvət edilib.

Oktyabrın 14-də isə Aİ-nin xarici işlər nazirlərinin iclası keçiriləcək və Gürcüs-

tan rəsmi şəkildə görüşün gündəliyinə əlavə edilib.

Parvel Herçinski Aİ-nin genişlənmə hesabataının Gürcüstandakı seçkilərdən bir neçə gün əvvəl dərc ediləcəyini bildirib.

ABŞ prezidenti: "İsrailin təhlükəsizliyinə tam sadıq"

İsrailin təhlükəsizliyinə tam sadıq.

APA xəbər verir ki, bu barədə ABŞ prezidenti Co Baydenin HƏMAS-ın İsrailə hücumunun ildönümü ilə bağlı bəyanatında deyilir.

"İsrailin "Hizbullah", HƏMAS, husilər və İranın hücumlarına qarşı özünü müdafiə etmək hüququnu dəstəkləyirik", - bəyanatda qeyd edilib.

Bayden 7 oktyabrın "Fələstin xalqı üçün də qara gün" olduğunu bildirib.

Tanınmış erməni jurnalist, xalqlar arasında sülh yaradılması uğrunda fəal mübariz Natali Aleksanyanın erməni nəvəti açıqlaması haqda məlumat vermişdik. Həmin açıqlamada deyilir ki, 1990-cı illərdə Ermənistan Qarabağı işğal altında saxlayanda dünya onu Ermənistanın bir hissəsi kimi tanımadı. Həmin dövrdə Qarabağda Ermənistan bayrağı dalğalanmadı, əksinə, Ermənistanla heç bir əlaqəsi olmayan bir bayraq istifadə edildi. 44 günlük müharibədən sonra Qarabağda yalnız Azərbaycanın bayrağı dalğalanmağa başladı və beynəlxalq ictimaiyyət Qarabağı Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi kimi tanıdı. Lakin bu gün eyni beynəlxalq ictimaiyyət müxtəlif səbəblərdən Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevi tənqid edir.

"Sülh tərəfdarı olaraq ədalətə can atıram və İlham Əliyevlə Nikol Paşinyanın üz-üzə görüşünü təmin etmək niyyətindəyəm. Onlar birlikdə, ədalət və qarşılıqlı razılıq prinsiplərinə əsaslanaraq, xalqlarımızın taleyini müəyyən etməlidirlər. Rusiya ilə əməkdaşlıq etdiyi üçün İlham Əliyevə qarşı səsləndirilən ittihamlar əsassızdır. Onu ittiham etmək olmaz, çünki 30 il ərzində Qarabağda "Qarabağ bayrağı"nın yanında Rusiya bayrağı da dalğalanırdı və bu gün Rusiyanın təsiri orada demək olar ki, hiss olunmur.

Azərbaycanın "Qərbi Azərbaycan" tələbinə gəldikdə isə bu, Azərbaycanın 30 il ərzində bizdən eşitdiyi "Bakı bizimdir" şüarının nəticəsidir. Lakin bu gün artıq hər iki dövlətin taleyini məhv edən "Qarabağ klani"nin yaratdığı vəziyyətə görə bu iki xalqı günahlandırmaq olmaz.

Nikol Paşinyana və İlham Əliyevə müraciət edərək, bu vəziyyəti uzun illər ərzində yaradan və xalqlarımız arasında münasibətlərin dərinləşməsinə günahkar olan şəxslərin məsuliyyətə cəlb edilməsini tələb edirəm. Münasibətlərimiz beynəlxalq hüquq prinsiplərinə və qarşılıqlı hörmətə əsaslanaraq tənzimlənməlidir. Yalnız bu yolla bölgəmiz üçün sabit və dinc gələcək təmin edə bilərik".

Maraqlıdır, Aleksanyan Əliyev-Paşinyan görüşünə nail ola bilərmə? Ümumiyyətlə, iki xalqın barışıq məsələsində Azərbaycandan asılı nəşə qalıbmı? Hələ də "miatsum" virusundan qurtulmayan erməni toplumu, özellikle

onun daşnak-terrorçu kəsinin obyektiv, barışdırıcı mövqə sərgiləyən Aleksanyanın həyatına real təhlükə yaratması mümkündürmü? Azərbaycan bu xüsusda ona necə kömək edə bilər?

Musavat.com-a danışan Hikmət Babaoğlu bildirir ki, Natali Aleksanyanın səsləndirdiyi fikirlər Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçılıq siyasətinin anatomiyasının bir növ təhlilidir, çox sadə dildə izahdır: "Jurnalist açıq məntiqlə reallığa səslənən fikirlərini izah edərək bildirir ki, hələ işğal dövründə belə Ermənistan Azərbaycan ərazisində bayrağını dalğalandıra bilmədi. Ümumiyyətlə, Ermənistan aid olmayan hansısa bir bayraq dalğalandı. O, haqlı olaraq bildirir ki, bayraq adlanan o nəsənin yanında bir də Rusiyanın bayrağı var idi. Bu, çox doğru bir mesajdır. Əvvəlcədən Ermənistanın işğalçılıq siyasətinin, hətta konstitusiyasına daxil etdiyi Qarabağın Ermənistanla birləşməsinin məntiqinin əsassız olduğuna işarədir. Nəticə etibarilə belə də oldu. Aleksanyan aydın məntiqlə izah edir ki, beynəlxalq hüquq Ermənistanın əleyhinə idi və Ermənistanın işğalçılıq siyasəti əvvəldən iflasa məhkum idi. Nəticədə belə də oldu.

N.Aleksanyan Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinə toxunaraq izah etməyə çalışır və burada da düzgün nəticəyə gələ bilər. Azərbaycanın Rusiyaya olan münasibəti əslində D. Korneginin "Dostu necə qazanmalı?" əsərində izah etdiyi kimi, düşməni dostla çevirmək siyasəti idi. Azərbaycan buna nail oldu. Rusi-

Aleksanyan Azərbaycanla Ermənistan arasında vasitəçi ola bilərmə - rəy

Deputat: "Ermənistan ictimaiyyəti bu erməni jurnalist kimi düşünsə, sülh üçün ümidlər yaranacaq; hüquq müdafiəçisi onu Xankəndinə köçməyə çağırırdı

yanı obyektiv mövqeyə çəkə bildik. Bunun üçün çox dərin diplomatik alətlərdən, çox strateji siyasətdən istifadə etdik. Bu asan məsələ deyildi".

Deputat deyir ki, bu münaqişədə tək günahkar "Qarabağ klani" göstərilir. Amma bəllidir ki, tək o deyil, daşnaklar, erməni millətçiləri, radikalılar və ermənilərə 200 illik dövlət qurmaqla bağlı məsləhət verən mərkəzlərin siyasətidir: "Həm də "Böyük Ermənistan" xəstəliyidir. Doğrudur, münaqişə zamanı Qarabağ erməniləri öndə oldu. Bütövlükdə Ermənistanın bir xalq kimi birləşməsi üçün düşünülmüş bir ideyadır. Çünki ermənilər monoetnik millət deyillər. Hətta erməni milləti deyilən millət yoxdur, din ətrafında yaradılmış bir erməniçilikdir. Ona görə də bu toplumdən bir millət düzəltmək üçün belə ideyalar ideoloji cazibə mərkəzinə çevrilir. Bu da məsələnin başqa bir tərəfidir.

Aleksanyan doğru deyir ki, bu münaqişəni yaradanlar, ilkin addımı atanlar mütəlcə cəzalanmalıdırlar. Bu şəxslər Sərkisyan və Köçeryan cütüydür. 30 illik münaqişə dövründə bu iki şəxs erməniçiliyin Azərbaycana qarşı simvoluna çevrildilər. Və qəddar üsullarla Azərbaycana qarşı çox böyük cinayətlər törətdilər. Onların cəzalandırılmasının tələb edilməsi əslində doğrudan da sülhə doğru gedən yolda mühüm hadisədir. Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh olacağısa, münaqişəni kim yaradıbsa, xalqımıza qarşı qəddar cinayətləri kim törədibse, onların hamısının cəzalandırılmasından keçəcək. Yalnız bu halda səmimi barışıq ola bilər. Ermənistanda sülh istəyən qüvvələr varsa, Sərkisyan və Köçeryanın Azərbaycana verilməsini təmin etməlidirlər.

30 il ərzində ermənilər deyirdilər ki, Bakıya nə vaxt gedirik çay içməyə. Biz isə hansısa ölkəni işğal edib, demirlik gedirik onun paytaxtında çay içməyə. Qərbi azərbaycanlılar, sadəcə olaraq,

Ermənistan vətəndaşı kimi ora qayıtmaq istəyirlər. Burada beynəlxalq hüquqa zidd heç bir məsələ yoxdur. Ona görə də yaxşı olardı ki, bu məsələ Ermənistan ictimaiyyətinə yenidən izah olunsun. Qərbi azərbaycanlılar Ermənistanı işğal etməyə deyil, onun vətəndaşı olaraq, ölkəni gücləndirməyə gəlirlər. Ermənistanı monoetnik olmaqdan xilas edib, çoxmillətli, müasir inkişaf edən dövlətə çevirməyə gəlirlər.

Bunun üçün Ermənistan Konstitusiyasından təhlükəsizlik zəmanəti tələb edirlər. Ona görə də mən düşünürəm ki, bu yanaşma bir qədər fərqlidir. Bütövlükdə isə N. Aleksanyanın fikirləri Ermənistan ictimaiyyətinin rəyinin gələcək pozitiv məzmunlu tezisləri ola bilər. Ermənistan ictimaiyyəti bu erməni jurnalist kimi düşünsə, sülh üçün ümidlər yaranacaq.

Aleksanyanın istəyi xoş niyyətdir. Onun baş tutub-tutmayacağı bu fikirlərin realizə olunmasından keçir.

Qərbi azərbaycanlıların məsələsi ilə bağlı Ermənistanın hakim dairələri bunu başa düşüb düzgün reaksiya verərlərsə, Paşinyan Fransanın, ABŞ-ın, İranın təhrikindən, silahlanmadan əl çəkərsə, sülhü real zəminə üzərinə götürdü-yü öhdəlik də daxil olmaqla, səmimi şəkildə müzakirə etmək istəyərsə, Ermənistan-Azərbaycan liderləri görüşə bilərlər. Burada vasitəçi Aleksanyan və

ya bir başqa subyekt də ola bilər. Şübhəsiz ki, jurnalist bu fikirlərinə görə təhdid və terrora məruz qala bilər. Çünki Ermənistan demək terrorçu dövlət deməkdir. Ermənistan vətəndaşlarının böyük bir hissəsi potensial terrorçulardır. Biz dəfələrlə bunun şahidi olmuşuq. Bu gün də ermənilərin mina terrorundan əziyyət çəkən xalq kimi bunu deməyə haqqımız var. 4 ildir müharibə bitib, lakin ermənilərin basdırdığı minalar hələ də can alır".

Hüquq müdafiəçisi Novella Cəfəroğlu bildirir ki, Azərbaycan və Ermənistan bu prosesə heç kimi cəlb etmədən qonşuluq münasibəti qurmaq istəyir: "Aleksanyan Ermənistanı, millətini sevib bu sözləri deyir. Çünki o, Ermənistanın uçuruma getdiyini görür. Amma danışqlar başlamamışdan əvvəl Ermənistanın konstitusiyasından Qarabağ məsələsi çıxarılmalıdır. Həmçinin Zəngəzur məsələsinin həllini də tezləşdirməlidirlər. Bu məsələlər həm təhlükəsizlik baxımından, həm də iqtisadi baxımdan bütün Qafqaz üçün vacibdir. Birgə işləmək, bir-birinin ərazisinə girməmək - bu, sülhün ən vacib məsələlərindən biridir. Azərbaycan bu mövzuda öz sözünü deyib. İndi növbə Ermənistanındır, amma qarşı tərəf oyun oynayır, Avropadan, Amerikadan adamları Ermənistanla yığır, silahlanır.

Ermənistan birdəfəlik

düşməlidir ki, Azərbaycanın da müasir silahları var, həmişə cavab verməyə hazırdır.

Aleksanyan öz milləti arasında təbliğat aparsın, onlara başa salsın ki, nə miatsum, nə müharibə onlara kömək etməyəcək! Müharibəsin yaşamaq hər iki dövlətə lazımdır. Bunu təkəcə Aleksanyan demir, bütün ermənilərin arasında bir çox insan dilə gətirir. Hətta Moskvada yaşayan ermənilər açıq şəkildə deyirlər ki, Ermənistan dövlət kimi qalmaq istəyirsə, Azərbaycanın yanında olmalıdır. Nə Avropa, nə digəri ona köməklik edə bilməyəcək. Erməni ziyalıları həyəcan təbili çalır ki, bu gün Ermənistan xəritədən silinmək təhlükəsi ilə üz-üzə qalıb, onların yeganə nıcatı Azərbaycandır.

İctimai təşkilatlar ermənilərlə görüşlər keçirməli, onlarda rəy yaratmalıdırlar. Moskvada belə forumlar keçirmək olar.

Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə Ermənistanın Türkiyə, Orta Asiya ölkələri ilə geniş əlaqələri yaranar. Bu yol hər şeyi həll edə bilər".

N.Cəfəroğlu deyir ki, Aleksanyanın həyatına təhlükə yaranarsa, Azərbaycandan kömək istəsin: "Təhlükə yaranarsa, Xankəndinə gəlsin, Azərbaycanın bayrağını, konstitusiyasını tanısin və vətəndaşlıq alsın. Bununla qorunmasını təmin edə bilər".

☐ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Oktabrın 7-də İsrailin HƏMAS başda olmaqla, İranın Yaxın Şərqdəki proksi qüvvələrinə qarşı başladığı müharibədən 1 il ötdü. Bu bir ilin əsas yekunu nədən ibarətdir? HƏMAS təşkilatı bitmiş sayıla bilərmi? Bəs "Hizbullah"ın aqibəti necə olacaq? Müharibə daha nə qədər çəkə, yeni əraziləri (ölkələri) əhatə edə bilərmi? Azərbaycanın konfliktə tutduğu mövqə özünü nə dərəcədə doğrultdu? Nəhayət, bu hadisələrin global sülhə və dünya iqtisadiyyatına təsirləri necə qiymətləndirilir?

"The Times of Israel" nəşri yazıb ki, İsrail ötən çərşənbə axşamı İran tərəfindən həyata keçirilən ballistik raket hücumuna ciddi cavab verməyi planlaşdırır və keçən şənbə günü bu cavabın "ağır və ciddi" olacağı barədə xəbərdarlıq edib. Nəşr qeyd edib ki, hərbi əməliyyat planı baş nazir Benyamin Netanyahu və müdafiə naziri Yoav Gallant tərəfindən təsdiqlənmişdir.

ABŞ prezidenti Co Bayden isə cümə günü verdiyi açıqlamada İsrailin hələ İranın ballistik hücumuna necə cavab verəcəyinə qərar vermədiyini bildirib. Lakin o, İsrailə İranın neft obyektlərinə zərbə vurmaqdan çəkinməyi məsləhət görüb: "Mən İsrailin yerində olsaydım, neft yataqlarına zərbə endirmək əvəzinə digər alternativlər barədə düşünürdüm".

Bayden habelə İsrailin İranın nüvə obyektlərini hədəf almasına qarşı olduğunu bir daha vurğulayıb. Əksinə, keçmiş prezident Donald Tramp isə İsrailə İranın nüvə obyektlərinə zərbə endirməyi tövsiyə edib və bu addımın prioritet olmasını müdafiə edib. Qəzet həmçinin yazıb ki, İran Yaxın Şərqdə yaranmış gərginliyin azaldılması üçün çağırış edib və hərbi əməliyyatların qarşısının alınmasını istəyir.

Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) rəsmi nümayəndəsi Culi Kozak isə deyib ki, Yaxın Şərqdə gərginliyin daha da artması həm regionun özü, həm də ondan kənardakı ölkələr üçün əhəmiyyətli nəticələrə gətirib çıxaracaq. Onun sözlərinə görə, münaqişənin daha da genişlənmə ehtimalı riskləri və qeyri-müəyyənliyi artırır: "Bilin ki, iqtisadiyyat münaqişənin mərkəzindədir. Biz vəziyyəti diqqətlə izləyirik, bu, böyük narahatlıq doğurur, çox yüksək qeyri-müəyyənlik var".

Öz növbəsində "The Telegraph" qəzeti bildirir ki, İsrail öz təhlükəsizliyi naminə son bir ildə İranın marionet qüvvələrinə qarşı hərbi və təhlükəsizlik əməliyyatlarına əl atıb: "İsrail İranı məğlub edib. Birinci ona görə ki, onun nüvə silahı var, amma İranın yoxdur və sonuncu raket hücumundan sonra heç vaxt olmayacaq".

Nəşr onu da vurğulayıb

İsrail-İran proksi-savaşı 1 il ötdü - əsl müharibə indi başlayır?

Müharibənin coğrafiyası genişlənir, HƏMAS hələ də müqavimət göstərir, danışıqlar isə dalana dirənib

ki, İranın Tehranı İsrail raketlərindən qorumaq üçün "Dəmir Qübbə" hava hücumundan müdafiə sistemi yoxdur və çox güman ki, buna görə, yeni nüvə texnologiyası əldə etmək ümidi ilə Rusiyaya həddən artıq raket və dron verib: "Ola bilsin nə vaxtsa buna nail olsun, amma İran indi buna ən çox ehtiyac duyduğu anda malik deyil".

Fransa prezidenti Emmanuel Makron HƏMAS tərəfindən 2023-cü il oktyabrın 7-də İsraildə törədilən qətləmin birinci ildönümü ilə bağlı paylaşım edib.

Axar.az xəbər verir ki, Makron X şəhərində ibrani dilində yazdığı tvitində İsrail xalqına başsağlığı verib.

Qeyd edək ki, bir neçə gün öncə Fransa prezidenti Emmanuel Makron Qəzza zolağındakı münaqişənin həlli üçün İsrailə silah tədarükünün dayandırılmasının vacibliyini bildirmişdi. Makronun bu açıqlaması İsrail tərəfindən böyük narahatlıqla qarşılanmış, ölkə rəsmilərinin etirazlarına səbəb olmuşdu.

Onu da bildirək ki, oktyabrın 7-də İsrailin Beyruta endirdiyi hava hücumlarından sonra İran İslam İnqilab Keşikçilərinin (SEPAH) Qüds Qüvvələrinin komandanı İsmayıl Qaani

nin öldürülməsi barədə xə

bərər yayılsa da, SEPAH-ın Qüds Qüvvələri komandanının müavini İrəc Məscidi bu xəbəri təkzib etdi, komandanının işinin başında olduğunu bildirdi. Amma hələ də bu yöndə şübhələr davam etməkdədir.

Fələstinin HƏMAS hərəkatının İsrailə hücumunun ildönümündə İsrailin Kopenhagen-dəki səfirliyinin təxminən 500 metrliyində partlayış baş verib.

"Report" TASS-a istinadən xəbər verir ki, bu barədə AFP agentliyi məlumat yayıb.

Polis hadisənin İsrailin diplomatik missiyasının binası yaxınlığındakı iki partlayışdan beş gün sonra baş verdiyini bildirib.

"Biz İsrail səfirliyi yaxınlığında baş vermiş əvvəlki insidentlə əlaqənin olub-olmadığını araşdırırıq. Bunun belə olduğuna dair heç bir əlamət yoxdur", - Kopenhagen polis müfəttişi Trine Myöller jurnalistlərə bildirib.

Qeyd edək ki, oktyabrın 2-də İsrailin Kopenhagen-dəki səfirliyi yaxınlığında iki partlayış baş verib. Bununla bağlı 3 nəfər saxlanılıb. Daha sonra məlum olub ki, səfirliyin yaxınlığında partlayış törətməkdə təqsirli bilinən iki İsveç vətəndaşı terrorçuluqda ittiham olunub.

"Hizbullah" hərəkatı oktyabrın 7-də İsrailin Hayfa

şəhərinin şimalında kütləvi hücumun həyata keçirildiyini bildirib.

Bu barədə İsrail KİV-ləri məlumat yayıb.

Bundan əvvəl HƏMAS-ın hərbi qanadının Təl-Əvivə raket zərbələri endirib.

Deputat Bəhrüz Məhərrəmov İsrailin rəqibini əsas yerindən vurduğunu düşünür:

"Yaxın Şərqdə baş verənlər əslində dərinləşən qütblərarası ziddiyyətin bu bölgədə inikasıdır. Daha dəqiq desək, Rusiya-Ukrayna münaqişəsi fonunda həllini tapa bilməyən bu ziddiyyətlər Yaxın Şərqdə bürüzə verdi və bu bölgədə qüvvələr nisbətinin cari reallığını üzə çıxardı. Konkret olaraq İran-İsrail gərginliyinə gəlincə, əminliklə demək olar ki, İsrail rəqibini ən güclü yerindən vurmağı bacardı. Belə ki, İranın Yaxın Şərqdə söz sahibi kimi mövcudluğu məhz proksi qüvvələrin varlığında ehtiva olunurdu. Xüsusən HƏMAS-ın timsalında İran regionda ciddi siyasi hakimiyyət qura bilmişdi. İsrailin son əməliyyatları ilə HƏMAS-ın faktiki olaraq gücdən salınması əslində İranın çox ciddi təsir mexanizmindən məhrum olması deməkdir. Lakin təbii ki, bu, son deyil. Çünki ötən bir ilin xronikasına nəzər yetirsək,

proseslərin daha da gərginləşmək istiqamətində inkişaf etdiyinin şahidi oluruq. Yeni böyük ehtimalla Yaxın Şərqdə vəziyyətin səngiməsinə yox, daha da gərginləşəcəyinə, xüsusən ABŞ-da seçkilərdən sonra bu ölkənin də proseslərin iştirakçısına çevriləcəyini deməyə ciddi əsaslar var.

Ələlxüsus digər proksi qüvvələrin hələ ki tam şəkildə münaqişənin tərəfinə çevrilməməsi fonunda növbənin onlara çatacağını düşünmək üçün kifayət qədər əsaslar var. Təbii ki, münaqişələr regiona yaxşı heç nə vəd etmir, xüsusən bu münaqişələrin xaraktercə əvvəlki dövrlərdən daha da fərqlənməsi təsirləri də spesifik edir. Heç şübhəsiz ki, regionun və bütövlükdə dünyanın iqtisadiyyatı baş verən proseslərdən təsirlənəcək. Yalnız şaxələndirilmiş və müstəqil siyasi kursa əsaslanan iqtisadiyyatlar belə proseslərdə dayanıqlıq nümayiş etdirə bilər. Münaqişənin global mühitə siyasi təsirinə gəlincə, bu təsirləri ilk növbədə, təbii ki, regionun özündə təhlil etməyə ehtiyac var. Məsələn, Azərbaycan Prezidentinin balanslı xarici siyasət kursu və şaxələndirilmiş iqtisadi əlaqələr konfigurasiyası Azərbaycanın bu proseslərdə zərərsiz, yaxud mümkün ən az ziyanla çıxacağını deməyə kifayət qədər əsaslar verir. Unutmamalıyıq ki, Yaxın Şərqdə qütblərarası ziddiyyətin inikası olan bu münaqişə əslində Cənubi Qafqazda baş verməli idi və cənab İlham Əliyevin zamanında adekvat reaksiyası və həyata keçirilən tədbirlər regionu qütblərin savaş meydanına çevrilməyə imkan vermədi. Xüsusən ötən il cəmi bir gün davam etmiş antiterror tədbirləri ilə cənab İlham Əliyev bu regionda yenidən münaqişə yaratmaq istəyən qüvvələrin həтта düşüncəsinə belə imkan vermədi. Nəticə etibarilə, Rusiya-Ukrayna cəbhəsində

ziddiyyətlərin münaqişəyə çevrilməsini bacaran qüvvələr Cənubi Qafqazda buna nail ola bilməyib, həssas bölgə olan Yaxın Şərqə üz tutmalı olmuşdu".

Tanınmış siyasətçisi Kənan Rövşənoğlu tərəflər arasında atəşkəs danışıqlarının tam dalana dirəndiyini bildirdi:

"HƏMAS-İsrail müharibəsinin bir ili tamam oldu. Bir il əvvəl HƏMAS-ın Qəzzadan İsrailə hücumu ilə başlayan növbəti hərbi eskalasiya bu gün də davam edir. Ancaq ötən müddət ərzində İsrail Qəzzanı tam nəzarətə götürə bilməyib. Lakin bunun əvəzinə İsrail ordusu İordan çayının qərb sahilı və Livanda ikinci cəbhəni açdı. Digər tərəfdən, atəşkəs danışıqları faktiki olaraq dalana dirənib və İsrailin şərtləri sayəsində qəbul olunmur. İsrail ordusu isə ötən ilin 27 oktyabrından bu yana Qəzzanı işğal edə bilməyib. HƏMAS hələ də müqavimət göstərir və münaqişənin global mühitə siyasi təsirinə gəlincə, bu təsirləri ilk növbədə, təbii ki, regionun özündə təhlil etməyə ehtiyac var. Məsələn, Azərbaycan Prezidentinin balanslı xarici siyasət kursu və şaxələndirilmiş iqtisadi əlaqələr konfigurasiyası Azərbaycanın bu proseslərdə zərərsiz, yaxud mümkün ən az ziyanla çıxacağını deməyə kifayət qədər əsaslar verir. Unutmamalıyıq ki, Yaxın Şərqdə qütblərarası ziddiyyətin inikası olan bu münaqişə əslində Cənubi Qafqazda baş verməli idi və cənab İlham Əliyevin zamanında adekvat reaksiyası və həyata keçirilən tədbirlər regionu qütblərin savaş meydanına çevrilməyə imkan vermədi. Xüsusən ötən il cəmi bir gün davam etmiş antiterror tədbirləri ilə cənab İlham Əliyev bu regionda yenidən münaqişə yaratmaq istəyən qüvvələrin həтта düşüncəsinə belə imkan vermədi. Nəticə etibarilə, Rusiya-Ukrayna cəbhəsində

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Son günlərin ən aktual mövzularından biri məktəblilərin törətdiyi cinayətlərdir. Bu hadisələrin təkrarlanması və getdikcə təhlükəli hal alması cəmiyyətdə narahatlıq doğurmaya bilməz. Kriminalın yeniyetməlik dövründəki şəxslərə sıçramasının kökündə duran səbəblər haqqını düşündürür.

Milli Məclisin deputatı Ceyhun Məmmədov məsələ ilə bağlı "Yeni Sabah"a danışarkən bildirib ki, vəziyyətin bu həddə gəlib çatmasında bir amil rol oynayır: düşünürəm ki, belə hadisələrin kökündə duran səbəb ailələrdə və məktəblərdə verilən tərbiyənin yüksək səviyyədə olmamasıdır. Hər iki tərəf bu məsələdə kifayət qədər mühüm rol oynaya bilmir. Ona görə də yeniyetmələr sosial medianın, kriminal aləmin təsirinə məruz qalırlar. Əgər tərbiyə işi ən yüksək səviyyədə qurulsaydı, indi vəziyyət tamamilə fərqli olardı".

Deputat valideynlərə tövsiyə edib ki, təkə övladlarının tədrisi ilə deyil, paralel olaraq, tərbiyəsi ilə də məşğul olsunlar.

Xatırladaq ki, son bir həftə ərzində ölkədə məktəblilər

Əlində kitab yox, bıçaq gəzdirən məktəblilər - gələcəyimizlə bağlı SOS!

Ekspert: "Dünya təcrübəsində bir çox ölkələr yeniyetmələr arasında kriminal davranışların qarşısını almaq üçün ailə və məktəblərdə ciddi tərbiyə proqramları həyata keçirirlər"

Mövzu ilə bağlı **təhsil eksperti Kamran Əsədov** "Yeni Müsavat"a danışib. Ekspertin fikrincə, son vaxtlar yeniyetmələr arasında cinayət faktlarının artmasının əsas səbəblərindən biri ailə institutunun zəifləməsidir: "Müasir dövrdə bir çox valideynlər iş yükü, sosial problemlər və digər amillər səbəbindən övladlarına kifayət qədər diqqət və qayğı göstərə bilmirlər. Ailənin təməl rolunu uşağın şəxsiyyətinin və də-

uşaqların dəyərlər sistemində problemlər yarada bilər. Kriminal davranışların artması məktəblərdə tərbiyə işinin gücləndirilməsinin vacibliyini bir daha ortaya qoyur".

Ekspert qeyd edib ki, dünya təcrübəsində bir çox ölkələr yeniyetmələr arasında kriminal davranışların qarşısını almaq üçün ailə və məktəblərdə ciddi tərbiyə proqramları həyata keçirirlər: "Məsələn, Skandinaviya ölkələrində sosial rifah

nü formalaşdırarkən mənfi təsir göstərir. Uşaqlar sosial medianın real həyatdan fərqli olduğunu dərk etmədikdə, virtual aləmdə gördüklərini gerçək həyatla qarışdırırlar və bu da kriminal davranışlara yol açır.

Problemin həll yolları olaraq, ailələr tərbiyə işində daha fəal rol oynamalı, övladlarına nəzarəti artırmalı və sosial mediada qarşılaşdıqları məzmunları filtr etməlidirlər. Valideynlər uşaqları ilə açıq

Xaricdə təhsil almış 233 nəfərin diplomu tanınmayıb

Sentyabr ayı üzrə 787 müraciətinin 554-ü barədə müsbət qərar verilərək müvafiq şəhadətnamələr təqdim edilib, 233 nəfərin müraciəti isə mənfi qərarla yekunlaşıb. APA xəbər verir ki, bu barədə Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, tədris yükünü mənimsəmək üçün təhsil aldığı ölkənin ərazisində tələb olunan normativdən az olması səbəbi ilə 209, təhsil forması səbəbi ilə 8, ekvivalenti olmayan ixtisas səbəbi ilə 6, dövlət nümunəli olmayan diplom səbəbi ilə 4, akkreditasiyasız filial səbəbi ilə 3, ecazaçılıq ixtisası üzrə qiyabi formada təhsil alınması səbəbi ilə 2, bakalavr diplomu üzrə mənfi qərar verilməsi səbəbi ilə 1 nəfərin müraciəti mənfi qərarla yekunlaşmışdır.

Ölkələr üzrə müraciətlərin sayına nəzər saldıqda Türkiyə Respublikasından 265, Rusiya Federasiyasından 242, Ukraynadan 126, Gürcüstandan 40, Birləşmiş Krallıqdan 28, Belarus Respublikasından 21, Polşa Respublikasından 10, Macarıstandan 8, Litva Respublikasından 6, Almaniya Federativ Respublikasından 5, Amerika Birləşmiş Ştatlarından 5, İtaliya Respublikasından 4, Niderland Krallığından 4, Çin Xalq Respublikasından 3, İran İslam Respublikasından 3, Kipr Respublikasından 3, Latviya Respublikasından 3, Qazaxıstan Respublikasından 3, Bolqarıstan Respublikasından 1, Çex Respublikasından 1, Fransa Respublikasından 1, Kanadadan 1, Malayziyadan 1, Özbəkistan Respublikasından 1, Pakistan İslam Respublikasından 1, Qırğız Respublikasından 1 müraciətin olduğu müşahidə olunur.

Ən çox müraciət olunan ixtisaslara gəldicə, maliyyə üzrə 57, biznesin idarə edilməsi üzrə 53, menecment üzrə 51, iqtisadiyyat üzrə 49, tibb üzrə 34 müraciət qeydə alınıb.

arasında baş vermiş iki cinayət hadisəsi qeydə alınıb. Belə ki, Xaçmaz şəhəri 9 sayılı orta məktəbdə 10-cu sinif şagirdi Kənan Orucov sinif yoldaşı Ayxan Nəsrullayevi bıçaqlayıb. Oktyabrın 3-də isə Bakı şəhəri, Səbuncu rayonu, 71 sayılı məktəbdə 10-cu sinif şagirdləri olan 2008-ci il təvəllüdlü A.S.-nin (şərtidir) D.N.-ı (şərtidir) bud nahiyyəsindən bıçaqlaması xəbəri yayıldı. Yaralı xəstəxanaya yerləşdirilib. Həkimlərin səyinə baxmayaraq, onun həyatını xilas etmək mümkün olmayıb. Faktla bağlı Cinayət Məcəlləsinin 126.3-cü (sağlamlığa ağır zərər vurma, zərərçəkmişin ölümü ilə nəticələndə) maddəsi ilə cinayət işi başlanılıb. Məktəblilərin törətdikləri bu cinayət hadisələri cəmiyyətdə, valideynlər arasında ciddi narahatlıq doğurub.

Bes övladlarımızı kriminal gələcəkdən necə qorumaq?

yerlərinin formalaşmasında böyük əhəmiyyət kəsb edir, lakin bu diqqətsizlik yeniyetmələrin xarici təsirlərə, xüsusilə də sosial medianın zərərli məzmunlarına və kriminal davranışlara daha çox məruz qalmasına səbəb olur. Eyni zamanda valideynlər arasında tərbiyə prosesindəki fərqliliklər və yetərli nəzarətin olmaması uşaqların tərbiyə işində ciddi boşluqlar yaradır.

Məktəblərin də bu məsələdə rolunu inkar edilə bilməz. Təhsil sistemi şagirdlərin yalnız akademik biliklərini deyil, həm də mənəvi dəyərlərini formalaşdırmağa yönəlməlidir. Lakin məktəblərdə nizam-intizamın zəifləməsi, müəllimlərin tərbiyəvi işə yəterincə diqqət ayırmaması, həmçinin təhsil müəssisələrinin sosial və emosional inkişafı dəstəkləyən fəaliyyətlərə kifayət qədər yer verməməsi

sistemi valideynləri övlad tərbiyəsində daha çox dəstəkləyir və təhsil sistemi uşaqların emosional və sosial bacarıqlarının inkişafını prioritet tutur. Şagirdlərə dəyərlərin aşılınması üçün məktəbdaxili psixoloji dəstək, mentorluq proqramları və şagirdlərin bir-biri ilə ünsiyyət bacarıqlarının inkişaf etdirən dərslər təşkil olunur. Bu yanaşma, yeniyetmələrin sosial və psixoloji baxımdan sağlam şəkildə inkişaf etmələrinə və kriminal davranışlardan uzaq durmalarına kömək edir".

Kamran Əsədov deyir ki, yeniyetmələrin cinayətə meyilli olmasının bir başqa səbəbi isə sosial medianın təsiridir: "Bu gün sosial media müxtəlif məzmunları ilə uşaqların davranışlarına və dəyərlərinə təsir göstərir. Kriminal məzmunlar, zorakılıq səhnələri və mənfi nümunələr yeniyetmələrin dünyagörüşü-

ünsiyyət qurmaları, onların maraqlarını başa düşməli və tərbiyə işini ailə dəyərləri üzərində möhkəmləndirməlidirlər. Məktəblər isə tərbiyə işini dərslər proqramına daxil etməli, uşaqların emosional və sosial bacarıqlarının inkişafına yönəlməli layihələr həyata keçirməlidirlər. Müəllimlər yalnız akademik deyil, həm də tərbiyəvi baxımdan nümunəvi olmalı və şagirdlər arasında dəyərləri aşılamaqda daha aktiv iştirak etməlidirlər.

Ümumiyyətlə, yeniyetmələrin kriminal davranışlarına qarşı mübarizə aparmaq üçün ailə və məktəbin qarşılıqlı əməkdaşlığı, sosial medianın təsirinin azaldılması və uşaqların dəyərlər sisteminin formalaşmasında ciddi addımlar atılması vacibdir. Azərbaycanda da bu istiqamətdə geniş tərbiyə proqramları və psi-

xoloji dəstək sistemlərinin qurulması təcili ehtiyacdır. Bu cür tədbirlər gələcək nəsillərin daha sağlam və mənəvi baxımdan güclü olması üçün mühüm addımlar ola bilər".

Onu da qeyd edək ki, statistik məlumatlara görə, 2023-cü ildə 14-17 yaşda olan 494 yeniyetmə cinayət törədib. 2022-ci ildə cinayət törədən yeniyetmələrin sayı 433 nəfər təşkil edib. Rəsmi statistika-da yeniyetmələrin törətdiyi cinayətlər arasında əsas yeri oğurluq tutur. Sonrakı yerdə qəsdən sağlamlığa ağır zərər vurma gəlir.

Qəsdən adam öldürmə və adam öldürməyə cəhd edən

yeniyetmələrin də sayında artım baş verib. Cinayətlərin artım dinamikasına uyğun olaraq yeniyetmə məhkumları da çoxalıb.

Təkcə 2023-cü ildə 14-17 yaşda olan 310 yeniyetmə müxtəlif cinayət hadisələrinə görə məhkum olunub.

2022-ci ildə məhkum olunmuş yeniyetmələrin sayı 258 nəfər təşkil edib.

Ayrı-ayrı cinayətlərə görə məhkum olunmuş yeniyetmələr arasında oğlanlarla yanaşı, qızlar da var. Belə ki, ötən il məhkum olunmuş 310 yeniyetmədən 4-ü qızıdır.

✒ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Çinin Honq-Konq bölgəsində 90-dan çox sakin B qrupu streptokok bakteriyalarının səbəb olduğu infeksiyaya yoluxub, nəticədə 4 nəfər ölüb. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu barədə yerli səhiyyə departamenti məlumat yayıb.

Hazırda mikroba yola-xanların ümumi sayının 91 nəfər olduğu, onlardan 40 nəfərin artıq evə buraxıldığı, 43 nəfərin vəziyyətinin stabil, daha 4 nəfərin vəziyyətinin isə ağır olduğu deyilir. Dörd nəfər ölüb.

İnfeksiyaya ST 283 ştamının səbəb olduğu bildirilir. Epidemioloji analiz göstərib ki, 75 xəstə simptomlar başlamazdan əvvəl emal edilmiş şirin su balıqları ilə təmasda olub. Xəstələr Honq-Konqun müxtəlif yerlərinin sakinləridir və 18 rayonda yerləşən 47 bazardan balıq alıblar.

Yerli səhiyyə məmurlar sakinlərə emal olunmamış şirin su balıqları ilə işləyərkən əlcək taxmağı, onu çiyməkdən çəkinməyi və yara iltihabı və qızdırma əlamətləri görünən kimi dərhal həkimə müraciət etməyi tövsiyə ediblər.

Qeyd edək ki, B qrupu streptokoklar (*Streptococcus agalactiae*) sağlam sağlam kişilərin 10-35%-nin bağırsaqlarında, sağlam qadınların isə 10-35%-nin daxili cinsi orqanlarında yaşayan mikroorqanizmlərdir. Bu bakteriyalar orqanizmin mikroflorasının təbii tərkib hissəsidir və adətən heç bir fəsad törətmir. Ancaq xüsusi hallarda onlar ciddi yoluxucu xəstəliklərə səbəb ola bilərlər.

Bəs bu infeksiya nə dərəcədə təhlükəlidir? Çiy balıqla təmas doğrudanmı xəstəliyə səbəb ola bilər?

Yada salmaq ki, koronavi-

rus da ilk dəfə Çində yayılmışdı və bundan sonra dünyaya yayılaraq pandemiya səbəb olmuşdu.

Son zamanlarda ölkəmizdə müxtəlif viruslar yayılıb, insanlar arasında yayılan virusun təkəcə grip olmadığı deyil-

mində və ya hətta uşaqlıqda (vaginada) tapılan bir bakteriyadır. Bu mikroorqanizm heç bir simptomlara səbəb olmadan normal mikroflora kimi orqanizmdə mövcuddur. *Streptococcus B* qadınların ən azı 15%-də vaginal

lərə görə, yeni doğulmuş uşaqlar arasında streptokok infeksiyası (B qrupu) 1-5%, bu halda ölüm ehtimalı isə 22-80% təşkil edir. Bunu nəzərə alaraq, neonatal fəsadların qarşısını almaq üçün hamilə qadınların daha gec həf-

mun çatışmazlığı olanlarda dəri və yumşaq toxuma infeksiyaları, pnevmoniya, osteomielit, sidik yollarının infeksiyaları, nekrotizan fasiit, miyozit, sepsis, artrit, prostatit kimi müxtəlif xəstəliklər müşahidə olunduqda, nəticələr

rafi bölgələrdə fərqli epidemiyalar yarada bilən xüsusi bir ştammdir. Şirin su balıqlarının infeksiyaya səbəb olması da elmi cəhətdən belə əsaslandırılmalı bilər. Çünki bəzi qidalar və heyvanlar bakteriyaların ötürülmə mənbəyi ola bilər. Burada əsas məqam infeksiyanın ST 283-ün təsiri ilə meydana gəlməsidir. Onun şirin su balıqları ilə əlaqələndirilməsidir. Ümumiyyətlə, epidemiyaların yaranması üçün qidalanma, ekologiya böyük

Bu da ölümçül ST 283

ştammi - balıqlardan keçir...

İnfeksionist: “Bəzi qidalar və heyvanlar bakteriyaların ötürülmə mənbəyi ola bilər...”

lir. Çünki havaların soyuması özü ilə bərabər müxtəlif növ virusların yayılmasına da səbəb olub. Səhiyyə Nazirliyinin mütəxəssis-eksperti, infeksiyolog Təyyar Eyvazov bildirib ki, hazırda havaların bir qədər soyumasına baxmayaraq, ölkəmizdə koronavirusla bağlı epidemioloji vəziyyət sabitdir. O bildirib ki, ara-sıra kiçik dalğalanmalar müşahidə olunsa da, yeni yoluxma halları minimaldır: “Xəstəlik əksərən yüngül, yuxarı tənəffüs yollarının zədələnmə əlamətləri ilə keçir və fəsadlıq ötürür. Ağır və fəsadlanmış hallar əsasən risk qrupları arasında təsadüf edilir”.

Qeyd edək ki, B qrupu streptokok bəzi kişilərdə və bəzi qadınlarda, həzm siste-

florada asimptomatik olaraq aşkar edilir. Hamiləlik dövründə qadınların 5-40%-ində aşkar olunur. Ancaq uşaqlığı kolonizə etməsi faktı və bu bakteriyaların olması doğuş zamanı körpənin infeksiyaya yoluxmasına səbəb ola bilər. Daşıyıcı olan qadında, ümumiyyətlə, zərərli olsa da, bu mikrob anadan uşağa, əksər hallarda doğuş zamanı keçə bilər.

B qrupu streptokoklar neonatal sepsisin və yenidoğulmuşların meningitinin ən çox yayılmış törədicilərindən biri kimi tanınır. Müxtəlif mənbə-

tələrdə (35 həftə) müayinə olunması tövsiyə olunur.

Analiz nə üçün istifadə olunur: döln infeksiyasının qarşısını almaq üçün “*Streptococcus agalactiae*”nin erkən diaqnozu məqsədilə, perinatal *S. agalactiae* infeksiyasından xəstələnmə və ölümü azaltmaq məqsədilə, yaşlılar və immün çatışmazlığı olanlar arasında infeksiyanın aşkarlanması üçün.

Analiz nə vaxt təyin olunur: hamiləliyə hazırlıq müddətində; hamiləliyin 35-37 həftəsində, doğuş öncəsi müddətdə; yaşlılarda və im-

interpretasiyası:

Pozitiv nəticə B qrupu hemolitik streptokokla infeksiyanı göstərir. Neqativ nəticə *Streptococcus agalactiae* infeksiyasının olmaması deməkdir.

İnfeksionist Nilufər Məmmədova mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikirlərini bölüşüb: “B qrup streptokoklar normal mikrofloranın bir hissəsi olsa da, xüsusi hallarda ciddi infeksiyalara səbəb ola bilər. Honq-Konqda bu baş verən yoluxma ST 283 ştammina aiddir. Bu da müəyyən coğ-

rol oynayır. Xüsusilə də qidanın emal olunmamış vəziyyətdə qəbul olunması zamanı biz bunları görə bilərik. ST 283 ştammi barəsində onu deyə bilərəm ki, bu Asiya bölgəsində yayılmış bir ştammdir. Digər ştammlara nisbətən daha ciddi fəsadlara səbəb ola bilər. Burada şirin su balıqları ilə təmas, həmçinin çiyməklə yeyilmənin yoluxmaya səbəb ola biləcəyi və bunun əhaliyə risk yaratmasını nəzərə almalıyıq. Bunu nəzərə alaraq insanlara tövsiyə olunur ki, emal olunmamış qidalar uzaq olsunlar. Əl gigiyenasına riayət etsinlər və zədələnmiş dərilərlə bu tip qidaların təması zamanı xüsusilə ehtiyatlı olmaq lazımdır. Vaxtında diaqnoz qoyulduqda və müvafiq antibiotiklərlə müalicə aparıldıqda xəstəlik sağalma ilə nəticələnir. Bu bizim bölgə üçün xas olan xəstəlik deyil. Ona görə də narahatlığa əsas yoxdur”.

İnfeksionist əlavə edib ki, ST 283 ştammi virus deyil: “Bu, bir bakteriyadır. Bu tip bakteriyaların pandemiya səbəb olma ehtimalı yoxdur. Ona görə təşviş üçün əsas yoxdur”.

☐ **Afaq MİRƏYİQ, “Yeni Müsavat”**

49 nəfərin əmək müqaviləsinə qanunsuz xitam verilib

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidməti 2024-cü ilin 9 ayında vətəndaş müraciətlərinin araşdırılması zamanı 155,3 min manat məbləğində sosial xarakterli ödənişlərin işçilərə ödənilməsinin gecikdirildiyini müəyyən edib.

Bu barədə Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, xidmətin gördüyü tədbirlər nəticəsində müvafiq işəgötürənlər tərəfindən həmin vəsaitin işçilərə ödənilməsi təmin olunub. Ödənilən vəsaitin 85 faizi əməkhaqları, qalan hissəsi sosial müavinət və kompensasiyalardan ibarət olub.

Cari ilin yanvar-sentyabr aylarında 49 işçi ilə əmək müqavilələrinə qanunsuz xitam verildiyi də müəyyən olunub. Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidməti tərəfindən görülən tədbirlərlə həmin işçilərin əvvəlki iş yerlərinə bərpası təmin edilib.

Rayonlarda leysan yağacaq, çaylardan sel keçəcək

Azərbaycanın rayonlarında oktyabrın 8-i axşam şimal və qərb rayonlarından başlayaraq hava şəraitinin dəyişəcəyi, 9-u gündüzə-dək fasilələrlə yağış yağacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir.

Bu barədə APA-ya Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, ayrı-ayrı yerlərdə (Qazax-Gəncə, Naxçıvan MR, Qarabağ və Şərqi-Zəngəzur, Balakən-Şəki, Quba-Qusar, Dağlıq Şirvan, Mərkəzi Aran, Lənkəran-Astara) leysan xarakterli intensiv olacağı, dolu düşəcəyi, yüksək dağlıq ərazilərdə qara keçəcəyi

ehtimalı var.

Çaylarda sululuğun arta-

cağı, Böyük və Kiçik Qafqa-

zın bəzi çaylarından qısa-

müddətli daşqın və sel keçə-

cəyi ehtimalı var.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 182 (8555) 8 oktyabr 2024

Oktyabr

Pişik qadını komaya saldı

İngiltərənin Bristol şəhərində yaşayan Şirley Hairenin qolunu Chan adlı bir pişik cırmaq-layandan sonra az qala öldü. Bu barədə "Daily Star" yazır. Chan ölinin səthini zədələyəndə qadın öz bağında işləyirdi. Məşhur Siyam cinsindən olan heyvan ixtiyarsız olaraq yaraya bir bakterial infeksiya da "hədiyyə edib". Tezliklə cızıq qır-mızıya çevrilib və 65 yaşlı ingilis qadın özünü pis hiss edib: başı gicəllən-miş, iştahsız və əzələləri ağrıyan vəziyyətdə. Bir neçə gündən sonra zədə-lənmiş qolu qaralmağa başlayıb.

Qadın Şirley xəstəxanaya yerləşdirilib. Ona sepsis, septik şok, daxili orqan çatışmazlığı, şəkərli diabet və nekrotik fasilit diaqnozu qoyulub. Həkimlər qadını beş gün ərzində süni komaya salmalı və qolun zədələnmiş səthinin bir hissəsini kəsməli idilər. Ümumilikdə ingilis qadın xəstəxanada iki aydan çox vaxt keçirib.

O, jurnalistlərə bildirib ki, Çanı on aylıq iken 400 funt sterlinqə alıb. "Heç vaxt mehriban deyildi və hər fürsətdə mənə hücum edirdi" deyən təqaüddü-nün sözlərinə görə, pişik yaşlandıqca daha da aqressiv olub.

Xəstəxanadan çıxdıqdan sonra Şirley pişiyi qız-larından birinə böyütməsi verib. "Baş verənlərdən sonra onu artıq görə bilmirəm" deyən qadın həyatı-nın bundan sonrakı hissə-sini pişiksiz keçirmək istə-yir.

Hansı aylarda qadınlar kişilər üçün daha cəlbedici olur?

Avstraliyanın Cənubi Uels Universitetinin alimləri müəyyən ediblər ki, soyuq mövsümün gəlişi ilə insanlar romantik partnyor axtarışlarını gücləndirirlər. Çox vaxt bunu kişilər edir.

Ancaq bu şəkildə qurulan münasibətlər uzun sürməyə biler. Araşdırma "The Conversation" da dərc edilib. Mütəxəssislərin qənaətləri tanışlıq xidmətləri istifadəçilərinin aktivliyi ilə bağlı məlumatlara əsaslanır və bu, hər ilin oktyabr və no-

yabr aylarında yeni profillərin qeydiyyatının artdığını göstərir. Bundan əlavə, polşalı tədqiqatçıların əvvəlki araşdırmaları kişilərin qadın cəlbediciliyi ilə bağlı mühakimələrinin mövsümdən asılı olaraq dəyişdiyini göstərib. 114 iştirakçı arasında

aparılan sorğuda qadınların qış aylarında kişilər üçün daha çox cəlbedici olduğu müəyyən edilib. Alimlərin fikrincə, bu davranış qismən kişi orqanizmində testosteron səviyyəsinin dəyişməsi ilə izah olunur. Ümumiyyətlə, bu hormonun səviyyəsi isti, günəşli havalarda azalır və soyuq, qaranlıq aylarda yüksəlir. Bundan əlavə, payız və qışda romantik tərəfdaş tapmaq istəyi taktik (toxunuş) ehtiyacları ilə əlaqəli ola bilər. Qucaqlaşmalar və mehriban toxunuşlar stres hormonu olan kortizolun ifrazını azaldır və sevgi hormonu oksitosinin ifrazını stimullaşdırır, insanı daha yaxşı və sakit hiss etməyə kömək edir. Alimlər qeyd ediblər ki, qışda yaranan münasibətlər qısamüddətli ola və məyusluğa gətirib çıxara bilər, buna görə də partnyorlar bir-birləri ilə daha dürüst olmalıdırlar.

İnsanlar ulduzlara və digər qalaktikalara nə vaxt uça biləcək?

"Qonşu qalaktikalara və Süd Yolu ilə səyahət prinsipial olaraq yeni texnologiyalar və energetika tələb edəcək". Bu sözləri 1957-ci il oktyabrın 4-də Yer in ilk süni peykinin buraxılışında iştirak etmiş rusiyalı alim və "Roskosmos" Kosmik Fəaliyyətlər üzrə Dövlət Korporasiyasının Baş İstitutunun veterani Qeorgi Uspenski "RIA Novosti"yə müsahibəsində deyib.

Onun fikrincə, bu qəbildən səfərlər yalnız 200-500 ildən sonra mümkün olacaq. "Ulduzlara uçuşlar və xüsusilə də Qalaktika ətrafında uçuşlar üçün müasir astronautika texniki vasitələrə malik deyil. Burada yeni energetika lazımdır. Yeni rəbitə və naviqasiya növləri, eləcə də ekipajın təhlükəsizlik texnikası lazımdır. Bu problemlərin mümkün həll yollarından biri qravitasiya astronautikası ola bilər", - deyir Qeorgi Uspenski bildirib.

Erkən qocalma sindromundan əziyyət çəkən ən məşhur insan vəfat etdi

Erkən qocalma sindromundan (progeriya) əziyyət çəkən ən "uzunömürlü" insan Semmi Basso 28 yaşında vəfat edib. Semmi İtaliyanın Skio şəhərində anadan olub. Ona iki yaşında progeriya diaqnozu qoyulub. O, "National Geographic"-in "Sammy's Journey" (Semminin səyahəti) sənədli filmi sayəsində məşhurlaşmış. Erkən qocalma sindromu kimi tanınan progeriya insanların sürətlə qocalmasına səbəb olur və bu da onların yaşlarından daha yaşlı görünməsinə səbəb olur. Anadangəlmə bu sindromu olan insanların orta ömrü təxminən 13 ildir.

Bunları bilirsinizmi?

- * Hər gecə yatmamışdan qabaq üzünüzü yuyun, dişlərinizi fırçalayın, işıqları söndürün.
- * Əgər evdəsinizsə, yuxunuz qəfildən gəlsə, müfləq həmin an bütün işlərinizi buraxıb yatın. Əks halda, gecəni narahatlıqla və gec yata bilərsiniz. Bu da sizin üçün yaxşı olmaz.
- * Yeni yuyulmuş yastıq üzünü yataq dəslərindən istifadə edin. Belə olan halda, gecə rahat dönmə və sakit yata bilərsiniz. Bundan başqa, yatmadan öncə otağınıza bir az ətir vurun.
- * Saatı olduğunuz otaqda saxlamayın. Saatın səsi sizi narahat etməmək üçün və gecə yarı yuxudan oyanmış olduğunuz halda görüb əsəbləşməməyiniz üçün onu gözünüzdən kənar bir yere qoyun.
- * Yastığınızı qabardılmış vəziyyətə salın. Bu rahat yuxuya getməyə kömək edir.
- * Düzgün yastıq seçin. Yastıq yumşaq olmalıdır, ancaq çox yüksək olmamalı, boynunuzu dəstəkləməli şəkildə dayanmalıdır.
- * Pəncərələrinizə qalın pərdə taxın. Hətta çöldəki işıqların yanması belə sizin yatmağınıza mane ola bilər.
- * Yataq otağınızı təmiz saxlayın və rahatlayıcı rənglərdən istifadə edin. Otaqda elə rənglər olmalıdır ki, insanı yuxuya tez apara bilsin.
- * Yatmadan öncə bir ovuc çərəz, ya da meyvə yeyin. Bunlar yuxunuzun tez gəlməyinə yaxşı təsir bağışlayacaq. Ondan əlavə bir stəkan ılıq süd də içə bilərsiniz.
- * Yataqda olarkən gündəliyinizə 10 dəqiqə vaxt ayırın. Gün ərzində yaşadığınız hadisələr, hiss etdiyiniz duyğuları yazın ora, beləcə də yuxuya rahat getmiş olarsınız.

Dünyanın ən çirkli adamı - 67 ildir ki, çimmir

87 yaşlı iranlı Amu Hacı iyirmi yaşında su prosedurlarından imtina edib. Qocanın adını çəkmək istəmədiyi, bəlkə də xatırlamadığı səbəblərə görə o düşü-nüb ki, su onu sonda öldürə bilər.

Etiraf etmək qəribədir, amma o, haqlı idi - 67 ildən sonra iranlı hələ də sağ və xoşbəxt dir.

Amu Khji İranın cənubundakı Fars əyalətinin Dejqa kəndinin kənarında yaşayır. İsti mövsümdə açıq səma altında yatır, qışda soyuqda gil çuxura qaçır. Mərhəmətli kəndlilər zahidə paltar və yemək gətirirlər, lakin Amunun yeməyi çatmır və o, bəzən təkbəşinə yemək axtarır. Çox vaxt leş onun ovuna çevrilir, ətinə odda bişirir.

Yeri gəlmişkən, o, prinsipcə təzə ət yemir. Ayrıca o, təzə su içmir - içməzdən əvvəl köhnə bir yağ çəninə bir müddət "dəmlənməlidir". İranlı əmindir ki, heç olmasa əlini yumalı və ya özünü yumalıdır, çünki dərhal xəstələ-nəcək. Kəndlilər ona dəfələrlə evlərinə gedib təmizlik etməyi təklif etsələr də, Amu hər dəfə bundan imtina edir.

"İnsanlar mənə bir neçə dəfə evlərimdə yuyunmağı təklif etdilər, amma xoşbəxtlikdən həmişə qaça bildim" deyər dünyanın ən çirkli adamı jurnalistlərə açıqlamasında bildirib.

İnternetdə çox vaxt keçirənlərdə bu fobiya yarana bilər

İnternetdə çox vaxt keçirənlərdə netlessfobiya yarana bilər. Araşdırmalara görə, bu fobiyanın mahiyyəti internetin kəsilməsi və ya daxil olmağın qadağan edilməsi qorxusudur. Bu fobiya yaranan şəxslər internetin olmadığı bir mühitdə özlərini hüzsursuz, qorxulu, narahat hiss edirlər. Netlessfobiyanın ilkin əlaməti mesaj və ya bildiriş gəlmədiyi, hətta internetin olmadığı halda belə səbəbsiz yerə sosial mediaya girib-çıxmaqdır.

Mütəxəssislər bildirirlər ki, bu fobiyanın ağır formasını yaşayan adamlar mütləq psixiatra müraciət etməli, müalicə almalıdır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Müsavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500